

GAZETA ANTIREVIZIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU STEJĂREL 3.

ORGAN DE DOCUMENTARE
APARE SĂPTĂMÂNAL

REDACTOR ȘI EDITOR
ISAIA TOLAN

Demonstrația dela Cenadul-Unguresc

Oficialitatea ungurească, tre-
dită la realitatea că revizionismul
i-a trăit tratul, a dat acum două
 săptămâni, prin articolele fostu-
lui prim-ministru Bethlen, comen-
ta: să se agite ca niciodată pân'aci
cheshiunea tratamentului minorită-
ților maghiare din statele suc-
cesoare, aducându-se acestor
state cele mai calomnioase acu-
zații ce se pot fabrica.

Și s'a început în contra Iugo-
slaviei, a Cehoslovaciei, dar mai
seamă României, o campanie
de întrecere demența. Contele
Bethlen tipă că distrugem ulti-
mele instituții de cultură ungu-
rească, și face apel la buzunarul
petășenilor Ungariei ca să trimită
în Ardeal subvenții. Ziarele — și
special cele aservite guvernului
— urlă pe tonurile cele mai des-
perate că desființăm fizicește mi-
noritatea maghiară. „Pesti Hirlap”
limite la Geneva manifeste intitu-
iale „S. O. S.”, tipând că trei
milioane și jumătate de uuguri
în statele succesoare (adeacă cu
este un milion mai mulți ca în
realitate) își trăiesc zilele din ur-
hă. Șeful delegației maghiare
dela Geneva, fostul administrator
le plasă din județul Aradului
Eckhardt, asaltează secția a sa-
pea a Ligii Națiunilor cu avertis-
mentul că va sesiza plenul Ligii,
dacă nu se va constrânge Ro-
mânia — biata Românie invadată
le tot ce poate produce tiparul
budapestan — să admită produ-
tele „științifice” ale tiparilor un-
gare, pe cari — ci-că — nu le
asă nici prin excepție peste fron-
tieră. Șeful serviciului presei stră-
ne din ministerul de externe un-
guresc asaltează secția a doua
a Ligii Națiunilor cu rugăminți ca
să se impiedice răspândirea de
tiri calomnioase (le viza proba-
bil pe statele succesoare), ca și
cum nu la Budapesta ar fi fabri-
le acestor fel de știri.

S'ar putea întinde pe coloane
ntregi înșirarea acestei ofensive
naufrațiilor revizionismului.

Ne vom opri însă la cea mai
rită dintre instigațiile oficialității
maghiare. La ceea ce s'a întâm-
plat Duminică, 16 Septembrie, la
Cenadul-Unguresc, pe granița
inspre Arad a Ungariei.

Localitatea aceasta de frontieră
românească și sârbească.

Și tocmai acolo, într'un sat de
omâni și de sârbi, a găsit de
uviință una dintre principalele
rganizații ale iredentei, așa zisa
Societatea a steagurilor cu moaște
le patriei”, să se ducă să si-
ască populația să demonstreze
entru Ungaria-Mare, să spună
ă nu-i nicăieri pe lume tratament
ai ideal pentru minorități decât
Ungaria, și să iscălească 'n
cest sens o moțiune pe care
simosul călău al Moșilor dela
elis, Urmanczy Nandor, s'o înain-
ze „locurilor în drept”!

Ziarele budapestene de Marți
u trimbat în cor isprava dela
Cenad. Iar „Pesti Hirlap” i-a dat
oportajului despre provocăto-
a demonstrație titlul: „Protestul

populației românești și sârbești
din Ungaria în contra Trianonu-
lui și 'n contra prigonirilor anti-
ungurești ale ocupanților”.

Sub titlul acesta se relatează
următoarele:

S'a inaugurat Duminică la Ce-
nadul-Unguresc un așa zis steag
al patriei, și au fost de față: pre-
ședintele asociației steagurilor,
Urmanczy Nandor; prefectul ju-
deului Fáy Istvan; subprefectul
Tarnay Ivor; deputatul circum-
scripției Héj Imre; populația din
Cenadul-Unguresc și din împre-
jurimi. A vorbit întâi administra-
torul plășii, Iuliu Kálló Nagy. A-
poi deputatul Héj. Apoi Urmanc-
zy. Ce au vorbit aceștia, nu ni se
spune. Ni se spune însă ce-a vor-
bit oratorul ultim, săteanul român
Ștefan Lufai, care „a cerut cuvân-
tul (nici că mai începe îndoielă
că n'a fost silit — n. tr.) și a fă-
cut în numele populației românești
și sârbești o curajoasă declarație
(sic!), protestând în contra vol-
nților prigoniri de unguri ale
ocupanților; a declarat că ocu-
panții și-au păstrat împotriva drep-
tului istoric și moral (autentic vo-
cabular jărănesc! — n. tr.) înu-
turile maghiare pierdute, pe cari
nu le-au ocupat niciodată. Pacea
și libertatea naționalităților — a
fost pus să spună în continuare
bietul fărăn român — n'o poate
asigura pe pământul Ungariei mi-
lenare decât Ungaria, spre care
se doresc deja 'napoi și cona-
ționalii cari nu pot vorbi despre
asta. (Adeacă noi, românii desro-
biji! — n. tr.). A urmat la sfâr-
șit refacerea Ungariei-Mari”.

Așa scrie „Pesti Hirlap”, și ceea
ce spune în continuare e și mai
bestial. Spune: că poporul și di-
feritele corporații au fost puse
să jure. Că a urmat apoi un os-
păt sub șetre, și un domn Eugen
Javornitzky — copreședinte cu
Urmanczy la Societatea cu stea-
gurile — a vorbit „despre însem-
nătatea declarației populației ne-
maghiare” și a făcut cunoscut că
va fi trimisă de Urmanczy la „lo-
curile 'n drept”, — adeacă în străi-
nătate.

Aceștia s'au întâmplat la Ce-
nadul-Unguresc, după ce la fel au
fost siliți în vara și 'n primăvara
aceasta să asiste la inaugurări
de steaguri ale patriei și să facă
declarații români din Pocei, din
Bătană, din Chitihaz, dela Me-
zőhegyes.

S'au întâmplat acestea Dumi-
necă. Iar Miercuri, 19 Sept., se-
mioticiosul guvernului maghiar,
„Budapesti Hirlap”, a dat un ră-
spuns de două coloane ministru-
lui cehoslovac Milan Hodja, care
ținuse la Turci Sv. Martin o cu-
vântare și spusese răspunzându-i
confelui Bethlen: că 'n loc să se
preocupe Ungaria de trata-
mentul unguirilor din statele suc-
cesoare, mai bine să-și respecte
obligățiile din tratat referitoare la
minoritățile sale. „Budapesti Hir-
lap” citează ce-a spus d. Hodja,
dar specific ungurește: omite în-

„Destul a fost!”

Așa-și intitulează o scrisoare
deschisă către d. Pamfil Șei-
caru, publicată în fruntea n-ului
din 20 crt. al lui „Brassoi
Lapok”, ziaristul Hegedüs Nán-
dor dela Orade, fost deputat
al partidului maghiar.

D. Hegedüs e foarte supărat
că d. Șeicar nu mai pune ca-
păt „Plebiscitului Românesc”,
care se publică „zi de zi de vreo
jumătate de an” prin „Curentul”
asupra chestiunii minoritarilor
dela noi, și după ce inveci-
vează în fel și chip acest ple-
biscit, acuză presa românească
că tratează chestiunea minori-
tară fără nicio obiectivitate,
publicând întotdeauna numai
păreri românești și eliminând
pe cele minoritare.

Precum se vede, ziaristul
orădan are poftă să se facă
cenzor al opiniei publice ro-
mânești, și în plus să substituie
„plebiscitului românesc” din
„Curentul” unul minoritar, care
eventual să fie generalizat în
toată presa românească.

Nu-i deloc pretențios d. He-
gedüs!

Firește, în coloanele acestea
ne mărginim să-i semnalăm
„scrisoarea deschisă”, lăsând
pe d. Pamfil Șeicar să-i răs-
pundă. Ne vom face totuși
obiectiile ce se cuvin, cu pri-
vire la partea din scrisoarea
d-lui Hegedüs în care e vorba
de lipsa de obiectivitate a pre-
sei românești.

D. Hegedüs n'are dreptate
să afirme că 'n presa româ-
nească nu se publică „niciodată”
păreri și auto-justificările mi-
noritarilor. Adevărul este, dim-
potrivă, că sunt în presa no-
astră — ne referim la cea de
stânga — ziare în cari păre-
rile românești naționaliste nu
au niciodată loc, în schimb a-
bundă în coloanele lor inter-
viurile minoritare. Toțea, în
presa de partid discuția chesti-
unii minoritare e sau neglijată,
sau e îndrumată în direcția în
care o cer pacturile electorale,
foste, actuale sau viitoare

Vrea deci d. Hegedüs să ia
cittitorului român și singura tri-
bună liberă ce i-a rămas: zia-
rele românești independente?
E o pretenție cam prea-prea!

Vițoia referitoare la tratamentul
minorităților din Ungaria! Va să
zică: e 'n această trecere sub
tăcere deplina recunoaștere a fa-
tului că tratamentul minorităților
din Ungaria e așa sălbatic cum
il știe toată lumea!

Se poate ceva mai elocvent?
Semioticiosul guvernului nu-i dă
mâna să vorbească despre tra-
tamentul maghiarilor din Ungaria,
iar populația românească și sâr-
bească e adusă cu poruncă de
sus în fața fișpanului, ca să de-
clare ce a declarat sârmanul Ște-
fan Lufai: că nicăieri sub soare
nu-i trai minoritar mai ideal ca
în Ungaria hortică.

Și tocmai această Ungarie se
găsește să ajăfe lumea că 'n Ro-
mânia se desființează ungurii!

Soartea „ideală” a salariaților publici din Ungaria

Agenții din presă sau
depe stradă ai iredentei un-
gurești au reușit să bage 'n
capul unora și altora dela
noi, că slujbașii publici din
Ungaria au cea mai ideală
soarte din lume, plătindu-
li-se lefurile taman la zi
întâi, și încă prin man-
dat poștal, la domiciliu.
Pentru că să se cunoască rea-
litatea, dăm cele ce urmează:

Din „Magyarság” dela 13 VII.

1933.

La congresul dela 12 VII. 1933
al notarilor s'a arătat că 1600 de
notari n'au primit de 3-4 luni
niciun ban din leafă, iar 22 de
înși n'au primit o lăscăle în tot
cursul anului.

Din „Magyarság” dela 4 VI.

1933:

La Hajduszoboszlo (unde, precum
am arătat în numărul întâi al
„Gazetei Antirevizioniste”, 56,4 %
din populație au trebuit alimentați
anul trecut dela cazanul șomerilor)
27 de învățători n'au primit de un
an de zile o lăscăle chioară din
leafă.

Același ziar publică în nu-
mărul său din 17 August 1934
o scrisoare a unui medic
comunal relativ la restanțele
de lefuri. Se plânge că sluj-
bașii comunali sunt nepla-
țiți de câte 4-5-6 luni, iar
când li se achită leafa, li se
dă numai leafa depe-o lună.

La 23 August crt. s'a pu-
blicat în „Magyarság” o scri-
soare similară, a unui das-
căl comunal. Acesta se plân-
ge, că n'a căpătat un ban
din leafă de 11 luni de zile,
și bagă de vină că nu s'a
introdus și pentru dascălii
comunali sistemul de plată
care-i vorba să înceapă din
luna aceasta pentru învăță-
torii confesionali. Dascălii
bisericești erau plătiți adecă
pân'acum pe din două: o
mică parte din leafă se de-
dea în numerar, și cealaltă
parte în natură. Deoarece
impozitul cultural nu se poa-
te incasa dela săteni decât
cu mare greutate, impozitul
acesta urmează să se inca-
seze de stat, și să plătească
apoi statul lefurile dascălilor.

Alte „drepturi” călcate 'n picioare: ale „ungurimii” din Blaj

Vestitul „Brassoi Lapok” in-
chină săptămânal o pagină câte
unui oraș din Ardeal, Bănat și
părțile ungurene, și și-o intitu-
iează: „Să vedem Aradul”, „Să
vedem Oradea”, ș. a. m. d.

Ultima pagină cu „Să vedem...”
și-o închină Blajului: „Lásuk
Balázsfalvát” (nr. din 21 Sept.)

Și lată ce vede ziarul instiga-
tor dela Brașov în „Balázsfalva”:

„Și aici funcționează o comi-
sie interimară, și și aici fără
vr'un reprezentant al ungurimii”.

Frecați-vă la ochi și recitiți:
„fără vr'un reprezentant al un-
gurimii”, la Blaj!

Apoi:

Comisia aceasta interimară a
putut vota pentru înființarea u-
nui abator 300 de mil de lei;
„e un fapt regretabil însă, pe
care comisia interimară trebe-
să-l repare de urgență, că bise-
ricile minoritare nu s'au împăr-
tășit de niciun leu ca ajutor bi-
sericesc sau cultural” (Auzi ne-
rușinare blăjeană! Atunci când
pot să dea pentru un abator
300 de mil de lei!)

Apoi în continuare:

„Oare al cui interes a fost să

anuleze drepturile (sic!) biseri-
clor minoritare?”

„Și mai întristător fapt e că
reprezentanța oficială a unguri-
mii (sic! la Blaj!), partidul ma-
ghiar, care însă se prezintă
punctual după voturi, nu face
nimic în interesul vindecării ne-
dreptății. Cu ce se ocupă —
întrebăm cu onoare — organi-
zația din Balázsfalva a partidu-
lui maghiar?”

Totuși această organizație nu-i
tocmai așa de indiferentă. Ni-o
spune în continuare ziarul bra-
șovean: A intervenit — dar a
intervenit de geaba — să se
reînființeze școala reformată și
spitalul, pe cari le 'nființase în
românescul Blaj falmoasa „Emke”
dela Cluj.

Până aci pretențiile lui „Bras-
sai Lapok”.

Urmează justificarea lor:
La Blaj sunt 800-1000 de un-
guri, cei mai mulți dintre ei
lucrători, cefești, industriași, și
câtiva reslești titrați: medici, ad-
vocati. Au o secție a partidului
maghiar, o societate religioasă,
culturală etc. (acest etc. înseam-
nă tot ce vreți) a bărbaților,
una a femeilor, și alta a fetelor.
Citiiți și cruciiți-vă!

Iarăși „moaștele koșutiste” dela Arad

— O profanare și o falsificare cum nu s'a mai pomenit —

Se știe hazul enorm ce l-a produs cu descoperirile sale de osămintele koșutiste profesorul Kara Győző dela liceul ungaro-român din Arad, și situația mai mult decât penibilă în care s'a pus Ungaria luând de bună ațmăția ca s'au găsit în marginea cetății Aradului adevăratele osămintele ale comandanților executați ai răscoalei koșutiste, când moaștele scoase la lumină de bătrânul Kara Győző s'au dovedit în realitate oase dintr'un cimitir anterior cu mult răscăltat koșutist. Iar resturile de spânzurați niște biete *toale putrezite* sau simple *cozi* și *piciorare* de pod.

„Descoperiri” comandate dela Budapesta

Descoperirile acestea fuseseră comandate d-lui Kara prin partidul maghiar în vederea a două scopuri: ca să se ridice apoi la Arad un mausoleu, loc de pelerinaj pentru toată ungurimea, și ca să se dea un nou prilej de instigație celor dela Budapesta, cari tocmai decretaseră prin lege și națională de doliu și totodată și iredentistă a Aradului ziua de 6 Octombrie, în care s'au executat la Arad la 1849 comandanții răscoalei purtate de Kossuth în contra Iancului nostru.

Le-au prilejuit aceste „descoperiri” lucrările de indignare ce s'au făcut pe malul dinspre cetate al Murașului, cu prilejul cărora au ieșit la iveală resturi de pod, decretate repede resturi de spânzurați, și părți de schelete dintr'un cimitir secular, decretate osămintele ale koșutistilor executați.

In cea mai mare taină

Desgropările le-a făcut d. Kara și cu o comisie a partidului maghiar, fără autorizația cuiva și fără altă asistență decât a unui trimis special al ziarului „Pesti Hirlap”, care a relatat apoi prin numitul ziar despre mara taină în care au fost făcute.

Au fost apoi interzise, pentru că nu se ceruse autorizația parchetului, necesară la exhumările de cimitire, și nici a Comisiei istorice, necesară la desgropări cu caracter istoric.

Pe urmă Comisia istorică dela Cluj le-a autorizat, cu condiția să fie făcute în prezența unui delegat al său. S'au reinceput deci — fiindcă se apropia ziua de 6 Octombrie, — dar delegatul Comisiei istorice, d. prof. Nestor Covaciu dela Palatul Cultural din Arad, a fost invitat o singură dată ca să asiste, din pricină c'atunci odată când a asistat, a dovedit d-lui Kara că ceea ce pretinde d-sa că-i rest de spânzurați, sunt *feceale putrezite*, și că locul unde face săpăturile e un cimitir de dinaintea de revoluția lui Kossuth.

Constatarea d-lui Covaciu au fost trecute într'un referat către Comisia istorică dela Cluj, și publicate în revista arădană „Hortul”.

La radio Budapesta, în „ziua iredentistă a Aradului”

Cumplitul eșec nu l-a descurajat însă pe bătrânul profesor de istorie al partidului maghiar, și astfel d.

Kara s'a dus să facă de „ziua iredentistă a Aradului” un expozeu la radio din Budapesta, încheindu-și-l cu un apel la buzunarul cetățenilor Ungariei, ca să se facă pe locul descoperirilor sale un mausoleu.

Se încearcă ducerea falselor moaște în Ungaria

Până aci povestea cunoscută. Chestiunea „descoperirii” d-lui Kara — poate pentru că bătrânul profesor o fi iarăși prin Ungaria, în urma pensionării sale din vara aceasta — e pusă iarăși în discuție de o gazetă budapestană lipsită de subiecte. „Uj Magyaraság” din 16 Sept. crt. cere aducerea osămintelor pseudo-koșutiste și pseudo-ungurești în Ungaria. Iar în n-rul sau din 18 crt. revine ca să ne dea câteva precizări bune de reținut.

Iată-le:

Ni se arată că acum doi ani s'a mai pornit o acțiune pentru aducerea osămintelor cu pricina în Ungaria. Profesorul Francisc Kiss, directorul institutului de anatomie dela Universitatea din Seghedin, mutat acum în aceeași calitate la Universitatea din Budapesta, a luat contact cu Bela Barabás și cu alți factori maghiari din Ardeal, punându-le în vedere că Universitatea din Seghedin are un fond pentru cercetări antropologice, care le stă la dispoziție. În corespondența rămasă după Bela Barabás trebuie să fie urme despre aceasta, spune „Uj Magyaraság”, și apoi adaugă, că

S'a mai întâmplat apoi ceva.

Osămintele pre-koșutiste desgropate de d. Kara sunt de-atunci într'o criptă din Arad, depozitate din ordinul parchetului, care văzând că-i vorba de profanarea unui cimitir, a interzis ținerea lor acasă la d. Kara.

„la Budapesta au avut loc întrevederi, iar Barabás a plecat de aici (adecă din capitala maghiară) cu promisiunea că va discuta, respectiv va porni acțiunea cu Kara și soții”.

Lucrurile acestea sunt de acum doi ani — spune apoi „Uj Magyaraság”. Adecă depe vremea când lucrătorii dela dig au descoperit cimitirul din vecinătatea cetății Aradului, sau depe vremea când săpăturile d-lui Kara erau la începutul începutului.

Se explică deci de ce d-lui Kara i-a fost indiferent că osămintele descoperite erau oase dintr'un cimitir din vremea ante-koșutistă, și că resturile de spânzurați sunt fecale putrezite sau resturi de pod. Bătrânului profesor de istorie al partidului maghiar și răposatului Bela Barabás ea trebuia cu orice preț osămintele, chiar dacă-s de români sau de sârbi, ca să le poată exporta în scop iredentist în Ungaria.

O asemenea profanare și falsificare nu credem să se mai fi pomenit sub soare.

Suntem intoleranți?

Din ziarul budapestan „Uj Magyaraság” dela 15 Sept. crt.:

Primarul Mirescu dela Lugoj a propus să se dea unei străzi a Lugojului numele Petőfi, motivând că „spiritul lui Petőfi — cităm din „U. M.” — e un mare tezaur nu numai pentru ungurime ci pentru orice nație cultă, și orașul Lugoj își mplinește o datorie culturală dacă eternizează amintirea marelui poet”.

Ziarul budapestan a uitat să adauge protestul socialist ce s'a rostit acum câțiva ani în consiliul comunal al Budapestei, când

s'a refuzat botezarea unei străzi din capitala maghiară cu numele poetului antireactionar Ady. Precum se știe, s'a întrebat consiliul comunal al Budapestei: de ce nu poate avea un Ady în capitala maghiară cinstirea ce i-o dau unele primării din Ardealul românesc:

E vorba să se aducă la toamnă un proiect de reformare a legii farmaciilor. D. Krausz, farmacist maghiarizat din Glogovát, s'a lăudat unui superior al său din Arad că proiectul îl face d-sa cu d. Mozeș dela Cluj.

întâlnire*)

istoria

în mersu-i de urcușuri și căderi,
alături l-a pus, în vălmășagul de ieri,
pe Doja și pe Horia...

ei doi

în gând și n'apăta s'au întâlnit
peste prăpastia ce n're neamul lui Arpad și noi
de veacuri se sapă neconținut...

mort e de mult Iosif împăratul...

mort e demult Iosif împăratul
și praf alesu-s'a de împărăția lui...
cât vezi pe-aci dealungul și dealatul
e slobod astăzi drumul moșului...

altă rânduială, alte graluri, alte legi...
răsună dulce chiar și asprele porunci
date drept, pe limba noastră, nației întregi,
cum pentru noi nu răsunau atunci...

drumul nostru merge tot mai neted înainte,
dar departe pe întinsul colțuros al drumului
o ruptă roată ne aduce-aminte
de jertfa ta ce n'a pierit ca umbra fumului...

A. Cotruș

*) Din volumul de poeme „Horia”, ce va apărea cu prilejul comemorării unui veac și jumătate dela răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan.

Invățământul minoritar în Ardeal

— Sub stăpânirea maghiară și sub stăpânirea românească —

D. Augustin Caliani, directorul învățământului minoritar din ministerul nostru de instrucție, a publicat — precum am semnalat în numărul nostru precedent — un foarte instructiv articol despre învățământul minoritar din Transilvania, de sub unguri și de sub stăpânirea românească, în numărul al doilea din excelenta „Revue de Transylvanie”.

Autorul își începe studiul cu arătarea situației învățământului transilvănean din anul 1867 (anul incorporării Ardealului la Ungaria), pentru ca să arate: că nemaghiarii n'au avut nicio instituție culturală din generozitatea statului maghiar, ci prin această generozitate numai au pierdut din ceea ce-au avut. Până la 1867 învățământul era numai confesional. Fiecare confesiune și-a avut școlile sale. Dela 1867 se încep școlile de stat și comunale, puse în slujba maghiarizării, și fiecare școală nouă de-acest fel apare n detrimentul nemaghiarilor.

Adevărat că legea dela 1868 era într'o privință foarte liberală: art. 14 dădea drept confesiunilor să-și aleagă limba de predare a școlii; art. 58 prevedea că fiecare elev se va instrui în limba maternă, dacă acea limbă e vorbită în localitatea respectivă; art. 17 prevedea că limba de predare a școlilor de stat o fixează ministerul, care va avea (însă) grijă, ca în măsura posibilităților să se poată instrui fiecare elev în limba sa maternă, oricare i-ar fi naționalitatea.

Legea aceasta s'a adus însă numai ca să rămână literă moartă și să poată fi afișată la răstimpuri străinătății. Vorba contelui Tisza, rostită n Camera deputaților la 20 Febr. 1914, pe când era președinte de consiliu: „O repet, ar fi o nebunie, o sinucidere din partea statului maghiar, din partea națiunii maghiare, să execute legea dela 1868”!

În realitate în niciuna dintre școlile de stat nu s'a predat decât ungurește; iar limba de predare a școlilor confesionale nemaghiare a fost mereu atăcată și periclitată să fie anulată (legile 1879, 1891, 1893 și 1907; aceasta din urmă, faimoasa lege a lui Apponyi, prevedea n art. 19 că se va preda limba maghiară în școlile primare neungurești în așa măsură, ca după patru ani de școală elevul să știe vorbi și scrie ungurește; iar pentru desăvârșirea acestei ungurizări, art. 18 decidea că limba de predare la cursurile complementare va fi exclusiv cea ungurească).

Politica aceasta școlară era inspirată dintr'un șovinism sălbatic, purces din permanenta groază ce li-o dădea maghiarilor inferioritatea lor numerică (ca exemplu, autorul citează faptul că dela 1870 majoritatea populației din Panonia era nemaghiară).

După 1880 se începe maghiarizarea în stil rapid. Se desființează școlile neungurești, și se înființează în loc școli maghiare în cari singură religia se preda

în limba maternă, dar și acea numai până la 1908.

După legea faimoasă a Apponyi (1907), a urmat în derea școlilor românești județele Brașov, Făgăraș, Sibiu, Hunedoara și Caraș-Severin.

Epoca aceasta de ofensivă ungurească (o jumătate de secol) s'a încheiat cu următorul bil:

În județele Arad, Cenad, Caraș-Severin, Timiș, Torontal (etc.) numai exemplul acestor județe erau la 1879/80 următoarele școli:

Maghiare: 229

Românești: 618

Româno-maghiare: 111

Nemțești: 124

Germano-maghiare: 174

Slovace: 18

Slovaco-maghiare: 8

Sârbești: 133

Sârbo-maghiare: 27

La 1899/900:

Maghiare: 550

Românești: 312

Româno-maghiare: 628

Nemțești: 1

Ghermano-maghiare: 177

Slovace: 1

Slovaco-maghiare: 13

Sârbești: 21

Sârbo-maghiare: 177

La 1913/14:

Maghiare: 809

Germane: 34

Slovace: 9

Rutene: 1

Românești: 573

Croato-sârbești 140

În comparație cu această stare a Ungariei față de școli noastre, România se poartă cel mai ideal chip față de școli maghiare, și totuși e calomniată pe toate drumurile că le-a grumă.

România a menținut școli confesionale neromânești și elu ajutor. În localitățile cu unguri ține școli de stat cu limba de predare maghiară. Tot ce a fost statul român, este că a înțeles — ca materie, nu ca limbă de predare — limba română, geografie și istoria Ungariei înlocuit-o cu a României; și că a românizat școlile de din localitățile și ținuturile românești, unde fuseseră inițial de statul maghiar cu scopul a ne maghiariza.

D. Caliani încheie cu relatarea actelor de sabotaj comise de autoritățile confesionale maghiare și de exponenții politici. Asta s'au înființat în locul școlilor de stat românizate, școli confesionale maghiare în localități cu unguri disparenți; deasemenea în locurile școlilor de stat menținute limba de predare maghiară, în localități mixte unde exista școli confesionale maghiare și școli suficiente pentru conținutul de elevi unguri din partea locului.

Sau: Unii preoți unguri au fost fuzat să cuminece pe elevii școlilor maghiare de stat.

Episcopia reformată din Cluj a interzis cu ordinul 4500 să se primească cantori la biserica dascălii dela școlile maghiare de stat.

La Turda, cu regiune neungurească, s'a înființat la 1919 liceu confesional unguresc, locul celui trecut la statul român alșiderea la Făgăraș și Dehoda capitale de ținuturi exclusiv românești.

itica externă maghiară la o grea răspântie

Ungaria trăiește de două săptămâni sub imperiul unei adevărate buimăceli și groaze. Apropierea italo-franceză a readus-o din nouri, unde plutea pe aripile celor mai copilărești visuri, pe pământ, la o realitate sinistă: la latitudinile, la mizeria obștească, la sufragiul universal, și la celelalte gătuitoare chestiuni dela cari abătuse până acum atenția obștească prin agitarea dementă a revizionismului. Trebuie deci repede inventată o nouă marută, cu care să s'abată atenția dela marile chestiuni interne. Și-a fost găsită repede: trebuie agitată ca niciodată până acum chestiunea tratamentului ungarilor din statele succesoare!

Cuvântul de ordine l-a dat contele Bethlen, prin articolele din „Pester Lloyd” și „Pesti Naplo”, prin cari anunțase că s'a sfârșit cu revizionismul, și că Ungaria trebuie să apuce drumul Berlinului și al Varșoviei.

Articolele fostului prim-ministru au apărut cu învoirea guvernului. Dovadă că „Budapesti Hirlap”, semioficiosul guvernamental, își însușește tot ce spusese contele Bethlen. Deci trebuie să vedem în înțelegerea agitației pe chestia ungarilor din statele succesoare o faptă a oficialității. Dovadă în plus: demonstrația de Duminecă dela Cenad, apelul lui „Pesti Hirlap” la Geneva, și alte provocări din săptămâna aceasta, despre cari relatăm în corpul ziarului.

Apelurile izolate, la o apropiere de statele succesoare, trebuie deci judecate în lumina aceasta.

Guvernul maghiar se solidarizează cu instigația contelui Bethlen

Semioficiosul guvernului maghiar, „Budapesti Hirlap”, publică în numărul său din 13 Sept. un editorial de solidarizare cu articolele contelui Bethlen, și scrie următoarele:

„E firesc — și e evident acest lucru pentru toți cari cunosc istoria și cari se gândesc politic — că un lucru nu este în adunat Ungariei să-l uite: că traiele de pace au creat ele însele soartă comună, sau, cel puțin în unele privințe — o comunitate de scopuri, între imperiul german și între Ungaria. Trebuie să avem asemenea în vedere că soarta și fericirea imperiului german, germanismului, ca a factorului celui mai cu greutate din această parte a Europei, determină soarta și dezvoltarea ce-o va avea Europa-Centrală. Din socotelele politicii externe maghiare nu trebuie deci să lipsească nici faptul că Germania hitleristă a manifestat o mare înțelegere economică față de Ungaria, și s'a silit în

chip consecvent să influențeze favorabil nouă comerțul germano-maghiar. Din toate acestea rezultă dela sine concluzia, că în împrejurările date politica maghiară nu poate fi decât aceasta: a ținea cu cea mai mare stăruință la principiile protocolului dela Roma (semnat de Gömbös și Mussolini, — n. tr.), a manifesta o solidă fidelitate atât față de Italia cât și față de strămtorata Austrie, dar totodată a ne manifesta și prin gesturi și prin fapte prietenia față de poporul german, față de imperiu, dacă nu de alta și pentru aceasta: pentru că Ungaria n'are niciun motiv și nu poate să aibă, nici sentimental și nici politic, ca să facă contrarul. E un fapt îmbucurător și de mare importanță prietenia caldă care ne leagă deja de secole cu națiunea polonă, care acum își trăiește renașterea și e în cea mai mare armonie cu politica Romei, iar cu ideologia dela Berlin nu mai este în discordanță.”

Cehoslovacia răspunde celor dela Budapesta

La Turci Sv. Martin s'a ținut zile trecute o adunare a Academiei Sociolor, și a luat cuvântul ministrul agriculturii cehoslovace, d. dr. Milan Hodza, răspunzând articolelor publicate prin „Pester Lloyd” și „Pesti Naplo” de contele Ștefan Bethlen.

D. Hodza a arătat că singura cale de ieșire din calea bunelor relații de statelor din Europa centrală este Ungaria, cu revizionismul ei. Contele Bethlen a spus acum că revizionismul și-a trăit traiul. Răspunde deci s'o recunoască aceasta oficialitatea maghiară, pentru că devină posibilă o apropiere între Ungaria și vecinii ei.

Prietenia la pretențiile formulate de contele Bethlen pe chestiunea tratamentului ungarilor din statele succesoare, ministrul cehoslovac a spus, că ungarilor din Cehoslovacia au drepturi mai mari decât cele prevăzute în tratat. „Se poate deci recomanda

dlui Bethlen să se ocupe mai bine de minoritățile din Ungaria. Cehoslovacia se ocupă onorabil de minoritățile sale, probabil pentru că noi n'am învățat politica minoritară dela sistemul de guvernământ al Budapestei”. (Cf. „Prager Presse”, 18 Sept. crt.).

Altul care vrea apropiere cu condiții unilaterale

D. Gavrilă Ugron, fost ministru maghiar, a dat agenției Havas un interview relativ la răscrucea la care a ajuns politica externă maghiară.

Interviewatul declară că Ungaria trebuie să se folosească de fiecare prilej ca să intre în legături economice cu statele vecine, dar are de pus o condiție: să se respecte drepturile minoritare asigurate prin tratate. E de acord și d-sa, că o apropiere economică între Ungaria și vecinii ei

ar duce la o îmbunătățire a relațiilor lor politice.

Evident, d. Ugron se gândește — ca toți factorii din Ungaria — numai la „drepturile” minoritarilor unguri, și nici prin gând nu-i trece să se ocupe de drepturile minorităților din Ungaria!

O invitație „inoportună” tineretului român

In timp ce guvernul maghiar umblă să se lege cât mai strâns de Germania și Polonia, și'n timp ce-l pune pe fostul prim-ministru Bethlen să agite chestiunea ungarilor din statele succesoare și să organizeze pe seama lor colecte, din inspirația de sigur a aceleiași oficialități ungurești a apărut în oficiosul catolic „Nemzeti Ujság” din 16 crt. un apel la tineretul maghiar, ca să caute printr-o apropiere de tineretul din România să pregătească o apropiere între statul maghiar și statul român. Oficiosul catolic ne destăinuie că asociația „Tineretea maghiară” și cu cercetășii au pornit o acțiune, ca să invite la Budapesta pe reprezentanții tineretului român. Alături de această știre e însă în „Nemzeti Ujság” o alta, care spune — ca din

Un glas cuminte dela Orade

Sub titlul „Orientare greșită” a apărut în nr. din 16 crt. al ziarului orădan „Naplo” un remarcabil articol al d-lui Zoltan Leitner, în care se spune în legătură cu frământările pricinuite în opinia publică a Ungariei de articolele prin cari s'a arătat de către fostul prim-ministru Bethlen eșecul revizionismului, ruptura apropiată a legăturilor italo-maghiare și orientarea Budapestei spre Berlin și Varșovia:

„Imprejurarea aceasta nu trebuie să ne atingă mai de aproape pe noi ale căror cadre de stat sunt date. Dar putem s'o spunem, că sunt mulți în statele succesoare acel cart au socotit încă de atunci că-i o politică greșită s'borul la Berlin al lui Gömbös, precum și acea transportată auto-sacrificare cu care au peregrinat la Roma oamenii politici maghiari. Și-au închipuit în chip naiv că lumea e pusă și azi în mișcare de forțele vechi, a căror putere motrice e egală cu zero.”

Autorul arată că Germania e izolată și nu-i poate fi Ungariei de niciun folos. Totuși la Budapesta nu se trag nici acum consecințele. Se orientează spre Berlin, iar acum Gömbös vrea să sboare la Varșovia, deși singurul drum cuminte ar fi cel ce duce spre Franța. „Drumul acolo nu-i glorios, dar e real. Nu te amăgește că se vor realiza vreodată niște visuri, dar îți asigură posibilități de importanță practică, cerute pentru chestiunea bazinului dunărean de ziua de azi.”

„Cu alte cuvinte: Ungaria ar trebui să se îndrepte spre

partea unui interlocutor — că o asemenea apropiere e dezirabilă, dar nu e încă oportună.”

Oficiosul partidului maghiar dela noi vorbește despre „revizuirea vieții”

În ziarul „Keleti Ujság” dela Cluj (oficiosul partidului maghiar) a apărut la 17 crt. un tendințios prim-articol intitulat „Surprizele politice”, în legătură cu apropierea Ungariei de Polonia, cu apropierea Italiei de Franța și cu celelalte schimbări întâmplătoare în politica externă în luna aceasta.

Semioficiosul partidului maghiar se miră că poate ajunge să stea alături fascismului italian cu sovietismul rusesc, apoi exclamă:

„E aceasta revizuirea vieții! — există și așa ceva. Și când viața revizuește, revizuirea aceasta-i totdeauna naturală și bună. Revizuirea vieții n'o poți împiedeca pentru că rupe îngrădirile. Revizuirea vieții o poți, cel mult, recunoaște, și-i poți netezi calea. Lucrarea vieții e independentă de lucrarea ce-o numim a diplomației. Că-i așa, e dovadă că diplomația e nevoită adeseori să apuce pe alte drumuri decât pe cele pe cari ar vrea să meargă după sentimentele sale.”

soarta popoarelor! Și totuși: întâi Roma, apoi Berlinul, iar acum pe deasupra Varșovia, se perindă în această greșită politică.”

Singura cale reală — continuă autorul articolului — este orientarea spre Franța, și în legătură cu aceasta colaborarea cu Mica Înțelegeră. „Simțim că drumul acesta e greu — din punct de vedere sentimental. Dar din perspectiva a 15 ani, nu mai trebuie acum urmată decât politica reală. Și numai și numai această apropiere de statele vecine este cea reală, care poate aduce roade folositoare.”

Apoi:

„Warum in die Ferne schweifen? — când e aci realitatea Prahei, a Belgradului, a Bucureștilor?”

Arată apoi, că de vreme ce Franța nu va ceda o totă din drepturile Micel Înțelegeri, drumul acesta al Ungariei va însemna o Canossă. Totuși: „Din punctul nostru de vedere n'am putea decât aproba dacă Budapesta s'ar îndrepta spre oamenii noștri de stat, în loc să se îndrepte spre politica germană și urii, spre cea italiană egoistă, sau spre cea polonă aventurieră. Pentru că — așa presimțim — din această atmosferă de amicitie am avea și noi un profit. Și de astă dată nu sperăm un folos material, ci moral, pentru că o înțelegere cu statele vecine nu ar putea fi decât folositoare și binevenită pentru toți.”

...și nu roșește!

„Pesti Hirlap” din 16 Sept. crt. ne informează, că la secția a doua a Ligii Națiunilor, care s'a ocupat de rezultatele congresului internațional de presă dela Madrid, delegatul ungar dr. Mengele, șeful secției presei străine din ministerul de externe dela Budapesta, a vorbit despre importanța colaborării statelor pentru a împiedeca răspândirea de știri mincinoase.

Nici că se putea să vorbească cineva mai cu competență despre această chestiune, decât delegatul unei țări care bate recordul mistificărilor și al calomniilor.

LIBRĂRIA DIECEZANĂ ARAD

B-DUL REG. MARIA 12

și

STRADA EMINESCU 18

Depozit de cărți literare, cărți școlare pentru școli secundare și primare de orice autori, rechizite de birou, mare asortiment de rechizite școlare — cu prețuri foarte reduse. — La comenzi mai mari oferim rabatul cuvenit. Magazin de obiecte bisericesti. TIPOGRAFIE ȘI COMPACTORIE proprie. La cerere trimitem catalogul detaliat. Sprijiniți Librăria Diecezană, fiind o instituție bisericească culturală, precum și cea mai veche și mai solidă librărie românească din Arad

Presa budapestană despre băncile maghiare dela noi

— „Când nu fac lirism șovinist, exploatează minoritatea maghiară” —

Secția economică a partidului maghiar, condusă de vestitul Elemér Gyárfás — cel în contra cărui publicația clujeană a d-lui Szögyeny Kiss Endre, „Erdélyi Kurir”, duce de vreme îndelungată campanie pentru că ar spolia pe debitorii săci ai băncilor sale — a hotărât astăzi să facă apel la băncile maghiare din România, ca să fuzioneze și să-și apere astfel, sub comanda partidului maghiar, bruma de avere de 2 miliarde, ce li-a rămas din cele șase miliarde avute la 1919.

Apelul secției economice a partidului maghiar a făcut mare valvă și în opinia publică românească, și în cea ungurească. La români pentru că se prezintă proiectata fuziune ca impusă de ruina în care împinge statul român

băncile minoritare, atunci când de fapt nu era decât o încercare de-a întări situația magnaților din fruntea partidului maghiar. Iar la unguri pentru că apelul la fuziune a fost însoțit de un alt apel: ca să se grăbească depozenții băncilor ungurești să semneze acorduri cu băncile, ca nu le trebuie decât 30-40 la sută din depuneri. Era evident că aceste două apeluri se întregesc și că partidul maghiar nu le-a lansat pentru apărarea băncilor în contra statului român, care numai spre paguba acestor instituții n'a lucrat, ci le-a lansat pentru ca să exploateze lumea maghiară de jos în folosul magnaților istorici sau ai magnaților pecuniari amestecați la băncile cu pricina.

Ce nu se poate spune în Ardeal, se spune la Budapesta

Apelurile acestor ale partidului maghiar n'au fost criticate la noi decât în presa românească (îndeosebi în confratele arădani „Econ”, în legătură cu acordul propus de banca „Aradana-Cendana” debitorilor săci, în defavoarea lor).

Presa maghiară dela noi n'a avut la adresa acestor apeluri decât cele mai mari laude, însoțite de cele mai nesincere și insistente îndemnuri către depozenți, ca să se grăbească să salveze în dauna depunerilor lor băncile ajunse în impas, — într'un impas pricinuit de statul român, adăuga această necinstită presă, atunci când bine știa că vina este numai a conducătorilor băncilor.

Iată însă că ceea ce nu se poate spune în presa maghiară dela noi, se spune în cea budapestană.

Publicistul clujean Spectator (Nicolae Krenner), colaborator dela Cluj al ziarului „Magyarság”, iar în vremea din urmă, ni se pare, al lui „Uj Magyar-ság” a publicat în n-rul 192 din 26 Iulie crt. al lui „Magyarság” un articol dodonic dar foarte interesant, despre lirismul fals al ieremiadelor maghiare pe chestia examenelor funcționarești de limba română, și pe chestia concentrării bancare planuită de partidul maghiar.

Cităm:

„Acesta-i, la dreptul vorbind, tot răul. Lirismul acesta și literatura aceasta. Fiindcă, încetul cu încetul, totul a devenit la noi lirism și literatură. Ca de-o pildă acum în vremea din urmă chestiunea băncilor”.

Apoi, la adresa „domniilor economiei maghiare”:

„Adevăr grăiesc, că înainte de asta (adică înainte de-a ajunge să adreseze apeluri lirice pentru o concentrare bancară, făcută în dauna depozenților, — n. tr.) au exploatat totul fără milă în interesul propriu, și

n'au urmat față de obșteștile interese minoritare (maghiare, — n. tr.) pilda mărinimiei instituțiilor sășești! La adunare (adică la adunarea secției economice a partidului maghiar, în care s'a hotărât concentrarea băncilor și apelarea la depozenți ca să subscrie învoielile oneroase oferite de bănci — n. tr.) s'a putut expectora, fiindcă două bănci cu legături cu Ungaria s'au pus și de astă dată de-a curmezișul intereselor generale maghiare ardelen. Iată și-aici e lirism și literatură!”

Camete uriașe, execuții, etc.

La articolul citat aci se revine cu reflecții interesante într-o corespondență din Ardeal a lui „Uj Magyar-ság” din 16 Sept. crt., semnată Pechy Iános. (S'ar părea că-l vreo legătură între Spectator și acest Pechy Iános, deoarece ceea ce se spune în „Uj Magyar-ság” despre evrei sub semnătura acestuia, a mai apărut și în corespondențele clujene ale lui „Magyarság”).

Ceea ce scrie Pechy Iános în „Uj Magyar-ság”, este o reproducere a unei discuții la care zice că a asistat în tren, prin părțile Sighișorului. Discuția doi unguri: unul antisemit, foarte cătrănit în contra băncilor maghiare, și altul de păreri contrare.

Incepe primul: Dacă statul român e vitreg față de unguri, ar putea să fie altfel măcar băncile ungurești.

Și exemplifică:

„Pun camete uriașe pe bleștii debitorii săteni, și dacă aceștia cad sub ele (sub camete, n. tr.), trimit la ei executorii. Iată d. e. Banca Ardeleană, sucursală a uneia dintre cele mai mari bănci budapestane: aplică așa de sever legea conversiunii, ca puține dintre băncile românești”.

Intervine al doilea călător, spunând că Banca Ardeleană are destule necazuri pe cap.

Răspunde primul, arătând că băncile maghiare, conduse de obicei de evrei, n'aduc niciun

sacrificiu pentru unguri. Și adaugă: „Spune pe conștiința d-tale cea adevărată, dacă nu le e mai cu folos sătenilor săci să se adreseze băncilor românești?”

Despre evreo-maghiari.

Discuția celor doi se continuă apoi pe tema evreilor. Ni se spune astfel, că fuziunea băncilor maghiare din Ardeal nu reușește, din cauză că băncile socot mai importante interesele conducătorilor lor evrei.

Întâiul călător: Ar trebui boicotați. După ce Ardealul a decăzut la rangul de „provincie” a României, nu putem tolera să ne sugă și evreii.

Al doilea: El spune să nu exagereze. Evreii pot fi o problemă pentru vechiul regat. În interiorul Ardealului nu sunt evrei decât în număr disparent. Cel mai mulți sunt în orașele de pe granița maghiară, și sunt revizionisti (!!!); de dragul lor Ungaria va reuși la masele compacte de unguri și săci din Ardeal (sic!).

Primul: Arată că la întreprinderile evreiești din Ardeal — citează pe Dermata — nu se angajează decât evrei. Continuă apoi spunând, că evreii din Ardeal se românizează, și că-a foarte puțin aceia — ca D. Hegedüs Nándor dela Orade — cari se identifică întru totul cu interesele ungurești.

Urmează apoi o discuție despre „Slova”, întreprinderea de import de cărți și de ziare din Ungaria a d-lui Darvas. Unul spune că d. Darvas și-a făcut averi de milioane din acest negoț. Celălalt: că d. Darvas e foarte folositor superioarelor interese ungurești, deoarece prin d-sa se face contactul între ungurii din Ardeal și Budapesta.

Publicațiune

Se aduce la cunoștința celor interesați, că Primăria Municipiului Arad, în ziua de 9 Octombrie 1934, ora 11 a. m. va ține în biroul Serviciului economic camera Nr. 59, licitațiune publică cu oferte închise și sigilate, pentru alinierea drumului de asfalt în Str. Gegeral Foch, colț cu B-dul Carol I.

Licitațiunea se va ține în conformitate cu Art. 88-110 din legea contabilității publice și potrivit normelor de licitație în vigoare.

Ofertanții cari vor participa la licitațiune vor depune odată cu oferta în mâinile comisiei de licitații și o garanție provizorie de 5% din valoarea ofertei, în numărul ori efecte garantate de Stat, iar oferta se va face numai în baza caetului de sarcini și a condițiilor speciale, cari pot fi văzute în fiecare zi de lucru în camera Nr. 59 a primăriei.

Arad, la 19 Septembrie 1934,

Primăria Municipiului Arad.
Nr. 24.627/1934.

Provocările uneltelor iredentei magiare

Partidul maghiar, precum se știe, are pe lângă fiecare organizație județeană o organizație a tineretului, de cari se folosește la acțiunile sale în cari nu voiesc să se amestece bătrânii (ca unii ce sunt cu un ochi la uțură și cu altul la slănină, preocupați în același timp să se erijeze în martiri și să-și salveze totodată beneficiile ce le au dela statul român ca reprezentanți în consiliile comunale, județene, etc.)

O asemenea organizație a tineretului activează și pe lângă partidul maghiar din Bănat, și activează în contra intereselor statului român. De vreme ce serviciul de siguranță a trebuit acum să-i interzică funcționarea, pentru că a prins-o cu fapte iredentiste.

La Ferneziu, lângă Baia-Mare, a fost arestat săptămâna aceasta un spion unguresc: studentul dela Universitatea din Seghedin Ludovic Dobranszky, care-și făcea stagiul militar la Botoșani și se afla acasă în concediu.

S'au găsit la el acte compromițătoare, gata să le trimită în Ungaria.

Consiliul de război din Cluj a condamnat Marți la o lună închisoare pe falimosul hotelier orădan Weiszlovics, pentru că a refuzat să răspundă invitației de-a arbora la 10 Mai și la ziua Eroilor drapelul țării.

La judecată năbădălosul hotelier evreu din slujba iredentei

ungurești a dat răspunsul feiul său bine cunoscut, zicând că pentru el ziua Eroilor e zi de doliu, și ar fi trebuit pusă în locul drapelului românesc un steag de doliu, ceea ce e evident, nu l-ar fi fost adică a preferat să nu arboreze nimic.

„Drea Polonia.”

Semioficiosul guvern maghiar, „Budapesti Hirlap” și gazeta hitleristă și vernamentală „Uj Magyar-ság”, au publicat la 16 Sept. crt. o știre dela Londra, intitulată: „După Times, lonezii vor graniță comună cu Ungaria”.

Știrea aceasta se începe așa:

„Din Budapesta se anunță că în capitala maghiară vorbește, că Polonia vrea etc.

Nu-i adorabil?

Nu Ungaria e aceea care „vrea”, ci Polonia, și am me nu după poveștile de Budapesta, ci după „Times”.

Abonamente:

Pe un an 160 lei
Pe șase luni 90 lei
Pentru autorități, instituțiuni, întreprinderi 600 lei

Două congrese medicale: cel românesc dela Arad și cel minoritar dela Brașov

La Arad s'a ținut acum două săptămâni — în legătură cu cummul — o adunare a medicilor funcționari din Ardeal, în care s'a hotărât între altele organizarea unei asociații a medicilor slujbași, și anume: a medicilor români.

Dacă acest exclusivism va fi mirat pe unii, alții, nedumeriții trebuie să ia cunoștință, că mai înainte de-a începe medicii români să se organizeze pe baze naționale, s'au apucat de-o astfel de organizare medicii unguri.

Atragem în legătură cu aceasta atenția asupra celor apărute în ziarul clujean „Ellenzék” din 16 crt. Gazeta maghiară dela Cluj arată, că s'a ținut la Brașov un congres al medicilor minoritari (recte: unguri și ungurizați), și s'a hotărât înființarea unei organizații medicale minoritare, apoi înființarea unui cămin medical minoritar la Cluj și crearea unui fond de asigurare pentru înmormântări, de 30 de mii de lei, la care să contribuie din oficiu fiecare medic minoritar din Ardeal și Bănat.

Nu știm dacă pomenitul congres minoritar dela Brașov a fost expresia unei generale solidarități a medicilor „minoritari” din Ardeal și Bănat (recte: a medicilor unguri și ungurizați), sau a fost numai o încercare a

cătorva inși. Oricare ar fi în cazul, medicii funcționari dela românească nu puteau să reacționeze, mai cu seamă după cele arătate de d. dr. Vidia dela Cluj: că la serviciul sanitar județean dela Cluj s'au și zintat 27 de medici minoritari ca să pună mâna pe locurile le-ar părăsi din cauza decretului referitor la cumul medicii roma-

Sisteme hitleriste

„Brassói Lapok” din 2 crt. se plânge că hitleristii au confiscat imobilele ce le-au achiziționat la Berlin și le-au achiziționat pe vremea flăcilor mărcii.

Proprietarii aceștia primit dela diferite societăți hitleriste scrisori prin cari li se aduce la cunoștință că li-au ocupat palatele ce au la Berlin, și li în să-și trimită de urgență voiala pentru radierea proprietății din cartea funciară.

De altfel proprietățile acestea sunt de multă vreme bunuri moarte, deoarece legea interzice să se scoată din țară chiriile.

Ce poate scrie un renegat decorat de statul român

— Dela Zima Tibor citire —

D. Oct. Goga a dat deunăzi ziarului maghiar de la noi un interviu, în care spunea: să nu mai umble conducătorii minorității maghiare dela noi după himere, să înțeleagă că statul român își are drepturile sale, și să nu-și aștească urechile spre Budapesta, de unde în loc de lucruri cuminți le vin demente îndemnuri incendiarie, ca acelea ale lui Urmanczy Nandor din „Pesti Napló”.

Declarațiile d-lui Goga au avut un mare răsunet.

Între altele li-a răspuns prin „Erdélyi Hírlap” dela Arad (nr. din 16 crt.), d. Tiberiu Zima, scriind sub titlul „Ne vorbește Goga”, următoarele:

„Știm că el (Urmanczy Nandor) este un publicist ca și care în presa românească sunt cu duzinele. Ungurismul zdravăn al lui Urmanczy devine însă pitic față de șovinismul fără frâu al articulelor presei bucureștene și față de agresivitatea lor. Urmanczy însă, în afară de faptul că stă izolat în ziaristica maghiară (sic!), nu înseamnă Ungaria și nici opinia publică maghiară, și cu atât mai puțin înseamnă o oglindă a sentimentelor, a gândurilor și a părerilor maghiarimii din România”.

După această pledoarie pentru călăul Moților dela Belș, care după d. Zima-i singurul instigator în presa budapestană, primredactorul din tată slovac și mamă română al ziarului „Erdélyi Hírlap” scrie:

„Dar dacă odată am ajuns la încriminări, s'o spunem și noi, că ungurimea din Ardeal o simte întotdeauna ca o insultă, că guvernul român pune în fața publicității ca trădător al ungurilor pe un Fényes Samu, care își închiriază sunetul unguresc al numelui său ca să fie vânzător al poporului maghiar, cu toată vârsta sa bătrână. Scoaterea spre defilare a acestui Ahasver boșorogit ca să ocărășcă ungurimea și să o calomnieze, nu este demnă de statul român. Urmanczy Nandor, care înjură pe români, e un naționalist extremist și un temperament fără frâu, Fényes Samu însă, care înfămează pe unguri, este un simbrias”.

Am reprodus spusele d-lui Zima cu titlu de document, ca să se vadă cum se poate scrie în presa maghiară dela noi. Este mai

presus de nchipuire să scrii astfel în România, în Aradul desrobit, luând apărarea lui Urmanczy și laudându-l, spunând că România are duzine de publiciști mai fără frâu decât el, și înjurând apoi guvernul român că-l lasă pe antirevizionistul Fényes să scrie și să vorbească într-o țară unde agenții din presă ai iredentei ungurești au toate libertățile.

Să mai adăugăm că pentru d. Zima, decorat acum câteva luni de statul român, a face antirevizionism și a critica pe latifundiarul din Ungaria înseamnă a insulta poporul maghiar din Ardeal, a trăda pe unguri și a fi simbrias al guvernului român, spre deosebire de Urmanczy, care, dragă Doamne, nu-i de loc simbriasul regimului hortist, și nu-i un parazit al lumii nevoiașă a Ungariei, ci-i cel mai vrednic de urmat idealist de pe lume!

Licitațiile dela Kecskemét

Din „Uj Nemzedék” (ziar guvernamental), dela 18 Ianuarie a. tr.:

În cartea funduară dela Kecskemét s'au făcut în anul 1931 1003 transcrieri de proprietăți. În anul 1932 s'au vândut cu 217 mai multe vânzări, adică 1220.

La 1929 s'au vândut la Kecskemét la licitație 32 de imobile, în preț de 77.814 pengő; la 1930 s'au vândut 52, în preț de 251.150 de pengő, iar în anul 1931 90 de proprietăți, cu 130.039 pengő. În anul 1932 — deși s'a dat în acest an moratoriu! — s'au vândut la Kecskemét la licitație 145 de proprietăți, cu 342.384 pengő.

Mărunte și felurite

În Polonia au sosit în călătoriile de studii 10 gazetari din Germania.

La Budapesta a sosit săptămâna aceasta un nou transport de vilegiaturisti politici: 50 de elvețieni. Gazetele budapestane pun în gura lor declarații revizioniste.

În Ungaria a fost săptămâna aceasta un picnic aviatic. Au participat 20 de avioane străine.

Oficiul „Budapesti Hírlap” din 16 Sept. crt. anunță, că la cererea colonelului în rezervă Filotás, care e șeful sportului militar școlăresc, ministerul cultelor a decis ca pe viitor să nu mai predea scriba în școli profesorii de gimnastică, ci profesori calificați pentru scrimă.

Sportul acesta e obligatoriu în școlile din Ungaria.

În zilele de 22-25 Sept. are loc congresul general al catolicilor din Ungaria. Din Polonia participă mitropolitul primate Sapieha dela Cracovia.

De azi o săptămână se începe la Budapesta așa-zisa săptămână națională a muncii, — inovație făcută anul trecut.

Vor fi demonstrații, congrese, expoziții, etc. Între altele: un congres general al profesanților, unul al Uniunii Societăților Sociale (faimosa Tesz, a falsificatorilor de franci francezi), cu prilejul căruia se vor comemora cei 15 ani de domnie ai regentului Horthy, apoi un congres al Crucii Roșii, cu demonstrații de apărare 'n contra gazelor, un congres al foștilor luptători, etc.

Școlari,

Cumpărați-vă tot ce vă trebuie:

carti școlare,
rechiziții școlare,
genți de piele,
locuri-rezervoare
la

Librăria CONCORDIA
Gh. Munteanu

A R A D, Str. Eminescu 4.

les ghiarele mâții din sac

Ci-că austriecii vor să restituie Ungariei Burgenlandul!

Scriam în numărul trecut al „Gazetei Antirevizioniste”, că domniile dela Budapesta au început să se laude că s'a pornit în Austria „o acțiune” ca să le dea 'napoi Burgenlandul, adică partea de Ungarie locuită de germani, care a fost dată de marile puteri austrieilor.

Crezusem atunci că domniile dela Budapesta au căzut victimă vr'unei păcăleli, cum a fost aceea ce i-au tras-o răposatului prim-ministru bulgar doi excroci internaționali, cari i-au vândut pentru 50 de mii de leve Dobrogea românească.

Vedem însă acum, din ceea ce scrie în numărul din 19 Sept. crt. al lui „Pesti Hírlap” Urmanczy Nandor, că totu-i o minciună fabricată la Budapesta.

Urmanczy spune sub titlul: „Manifest austriac”, că în Austria se împarte un manifest făcut de niște austrieci „de bun-simț”, prin care se cere să se retrocedeze Burgenlandul Ungariei, deoarece este proprietate istorică ungurească, la care Austria n'are niciun drept, și deoarece populația nu-i este austriacă ci-i compusă din unguri și vechi emigranți austrieci, pe cari îi doare că au fost atașați la Austria.

Așa spune domnul Urmanczy că spune manifestul „austriac”. Dar călăul Moților dela Belș face imprudența să citeze textual din acest manifest. Și spune că spune manifestul:

„Gândiți-vă numai, ce simt ungurii! Trei sferturi din țara lor au fost rupte. VALAHII, sârbii, cehii, au fost dușmani ai ungurilor, dar ca să primească și niște camarazi pământ unguresc ca ploc, asta-i doare de-o sută de ori mai mult. De bucată aceea (adecă de Burgenland) se leagă imoralitate și necunoștință”.

Un asemenea manifest spune Nandor Urmanczy că au fost în stare să scrie și sunt în stare să răspundă niște austrieci. Un manifest prin care se înjură moșicește Austria, pentru că și-a eliberat o parte dintre frații din robia maghiară.

Dar chiar dacă citatul de mai sus n'ar trăda cu prisosință originea budapestană a manifestului „austriac”, numele cu care sunt numiți în el românii înve-

derează fără discuție că avem de-a face cu o nouă șmecherie fâmpită a iredentei ungurești.

Și nu-i destul acest citat cu care se trădează domnul Urmanczy.

Omul care a silit Duminecă pe românii din Cenadul-Unguresc să spună că le trebuie Ungaria-Mare și că nicăieri pe lume nu-i mai ideal tratament minoritar ca în Ungaria hortistă, face o nouă imprudență la capătul articolului. Adaogă adică următoarele:

„Arhiducele Iosif a amintit în cuvântarea ce-a ținut-o (acum câteva zile, — n. n.) la inaugurarea „steagului patriei” dela Kiskunfélegyháza, și despre Burgenland. În cuvântarea sa inimoasă, echit-ungurească, a declarat că Austria dacă vrea să trăiască în bune raporturi și în prietenie cu noi, trebuie să ne dea înapoi pământul unguresc ce l-a ocupat.”

Să se fi impresionat așa de tare austriecii încât imediat să se fi pus să facă manifeste pentru restituirea „pământului maghiar ce l-au ocupat”? O poate crede numai domnul Urmanczy că-l poate crede cineva, — fie și dintre prea-naivii Ungariei. Citatul acesta al său, din vorbirea arhiducelui Iosif, nu face decât să demaște că la fabricarea minciunii au lucrat la Budapesta mai mulți decât unul.

A căzut de foame..

Din „Magyarság” dela 13 Sept. 1934:

În piața Kurucz din Kecskemét a căzut de pe picioare lihnită de foame, calfa de croitor Szöke Bela. Umbla de astă primăvară dela un capăt al Ungariei la altul, ca să găsească de lucru, dar n'a fost angajat nicăieri. Săptămâna trecută, nemăncat de patru zile, a încercat la Solnoc să se sinucidă, înghițind patru ace, dar n'a murit și a trebuit să pornească mai departe în căutarea unei bucăți de pâine. A ajuns la Kecskemét rupt de foame și a căzut în nesimțire.

Lupta pentru maghiarizarea bisericii ort. din Ungaria

— Istoricul episcopiei avortate a Senteșului —

(S'au arătat în foiletoanele precedente începuturile luptei de după 1919 pentru maghiarizarea bisericii ortodoxe.

Desfacerea de episcopia sârbească de Buda a cătorva parohii sau fracțiuni de parohii, prin uneltirea unor preoți apostazi;

Sinodul ținut de preoții aceștia la Senteș la 15 Martie crt., ca să și-l aleagă vlădică pe apostatul și delapidatorul Ștefan Nemeth;

Declarația guvernului că nu recunoaște hotărârile acestui sinod, și încercarea făcută de guvern după această declarație, ca să obțină dela vr'un partidar recunoașterea lui Nemeth;

Recunoașterea ca „mitropolit” a lui Ștefan Nemeth, pronunțată de patriarhul din Antiohia;

Proteste dela Arad și Se-

ghedin în contra acestei recunoașteri).

Un protest al ortodocșilor din Budapesta la ministerul cultelor

La 6 Iulie crt. a apărut în ziarul „Magyarság” o știre prețioasă: despre un memoriu înaintat ministerului maghiar al cultelor de consiliul parohiei ortodoxe grecești din Budapesta.

„Magyarság” citează o parte în care se arată că s'a trimis memoriul ca protest „în contra uneltirilor ce le fac preoții ortodocși cari se sporesc mereu, sfînșii pe căi lătrălnice, și cari își conferă șleși diferite demnități bisericesti, poartă brăie violete

și cruci pe piept, umblă în reverenți de crolală catolică, fac slujba, prin diferite locuri, după cărți fabricate de ei și neaprobate, nu au pregătire teologică, de fapt nici nu sunt ortodocși ci romano-catolici cari și-au părăsit credința; aceștia organizează parohii și filiale, țin sinod, își aleg vlădică, deși sunt excomunicați din toate eparhiile și sunt opriți dela funcțiuni bisericesti”.

Se înțelege că ziarul budapestan nu putea cita mai multe dintr'un protest care vorbește în asemenea chip despre unelte ortodoxe ale oficialității ungurești, grupate 'n jurul caterisului Ștefan Nemeth. Și până vom avea în întregime acest prețios memoriu-protest, ne e suficient să știm puțintelul citat al lui „Magyarság”, pentru că este cât un memoriu întreg de elocvent.

Ceva despre parohiile macedonene

Citatul de mai sus e însoțit

în „Magyarság” de un protest dela Hodmezővásárhely, al primului episcop, în contra agitației ce-ar face-o episcopul de Buda Zubkovic împotriva „emancipaților”, și-apoi de-o pledoarie de aproape două coloane a redacției, pentru ducerea la capăt a acțiunii lui Nemeth.

Vom reținea din pledoaria aceasta ceea ce se cuvine:

Se spune despre parohia budapestană din piața Petőfi, care a protestat la minister în contra acțiunii maghiarizatoare a lui Nemeth, că-i întemeliată de greci, „cari au înființat biserici ortodoxe în toate părțile Ungariei-Mari. În Ardeal, parohiile dela Brașov, Făgăraș, Sibiu, Arad, etc., sunt deja toate valahe, ba și 'n inima Săcuiimii capul mișcării de valahizare a fost pe vremea stăpânirii ungurești parohia ortodoxă dela Porumbeni-Mari, înființată de negustorii greci din Odorhei. În țara mutilată biserică de fundație grecească dela

Dunaöldvár, Székesfehérvár și din atâtea alte locuri, a ajuns cu averile sale dimpreună, în urma stingerii credincioșilor greci, pe mâinile sârbilor, cari se folosesc de aceste averi în scop antiunguresc, sau au exportat în Iugoslavia ceea ce au putut exporta. Biserica grecească din Buda și-a luat anul trecut numele de biserică ungurească, datorită acțiunii de curând răposatului general Carol Kurucz. Tot Kurucz a înviat și a ungurizat și stlăsa biserică a grecilor dela Miskolc”.

Apoi: „Biserica din piața Petőfi și celelalte biserici grecești maghiarizate (e vorba aci de situația națională a credincioșilor și nu a bisericii însăși, — n. tr.) ar fi fost chemate să înființeze biserică maghiară autocefală, fiindcă aveau și independență și avere. N'au făcut-o însă, ci referindu-se la puncte de vedere bisericesti, au împiedecat și împiedecă și încercările altora, după cum o dovedește și memoriul lor de acum”.

În încheiere se răspunde la

Noul aspect internațional al problemei minorităților

Sub titlul acesta s'a publicat în coloanele confratelui bucureștean «CREDINȚA» (nr. din 22 Sept. crt.) un interesant articol al dlui Șerban Eliescu, despre faza nouă în care a ajuns chestiunea minoritară în urma declarației făcute de Polonia la Liga Națiunilor, că nu mai primește niciun control asupra minorităților săi până nu se extinde controlul și la marile puteri.

Un protest care nu e numai polonez

Ni se arată că nu-i nimic nou în justa pretenție a Poloniei. Marele nostru Ion I. C. Brătianu a protestat de asemenea în contra nedreptății ce s'a făcut prin clauzele minoritare ale tratatului de pace, cari prevăd pentru micile puteri un regim de amestec străin în chestiunile lor interne mai rău și mai umilitor decât regimul capitulațiunilor din trecut. După acest protest românesc, în urma căruia Ionel Brătianu a părăsit conferința păcii, a urmat un protest al Letoniei, la 1922, unul al Lituaniei, la 1925, căruia i s'au asociat delegații României și Poloniei, apoi unul al Poloniei, în primăvara anului acestuia, și pe urmă cel polonez din luna aceasta, deosebit de cel de astă primăvară numai în privința tonului.

Rezultatele actualului regim al minorităților

D. Eliescu sintetizează astfel neajunsurile actualului sistem al regimului minorităților, impus statelor mici:

1. Atmosfera internațională, ostilă țărilor lor, pe care minoritățile protejate au întreținut-o tot timpul prin tot solul de plângeri, constatate în urmă de către instanțele Societății Națiunilor ca mincinoase și calomnioase (a se vedea, de exemplu, procesul-verbal al «comitetului de trei» — instanța Societății Națiunilor însărcinată cu examinarea acestor plângeri — relativ la plângerea ungurilor din Ardeal contra proiectului de lege a învățământului particular din 1925):

2. Injurii aduse țărilor lor printr-un sistem organizat de propagandă externă și internă prin presă, întruniri etc., cari constituie o continuă și gravă atingere a prestigiului acestor țări.

3. Toate acestea au fost și sunt folosite apoi cu cea mai rea credință de către statele învinse ca material de propagandă pentru revizuirea tratatelor de pace.

4. La adăpostul dispozițiunilor din tratatele pentru minorități, diversitatea etnică, în loc să scadă, așa cum se întrevăzuse, n'a încetat să crească. (Marile Puteri au justificat rațiunea regimului minorităților prin nevoia de a se crea un regim juridic intermediar care să îngăduie «contopirea lentă» a actualelor minorități în sânul majorității etnice de care aparțin; a se citi declarațiile făcute de aceste state în fața Consiliului Societății Națiunilor, în Decembrie 1925).

Astfel s'a văzut apărând noi minorități, unele mai artificiale decât altele: «minoritatea» liber gânditorilor din Austria, a țiganilor din România, etc.

O declarație incalificabilă

In grupul de agenți din Anglia al revizionismului maghiar este un domn Jones Llewelyn care-i mai asiduu decât toți și e mereu în vizită în Ungaria, ca să petreacă, să vâneze, să voiajeze și să țină conferințe sau să dea declarații.

D. Llewelyn e acum din nou într-un asemenea turneu în Ungaria. Și ține prin diferite orașe conferințe ca aceea de de-năzi dela Szekesfehervár — relatată de «Pesti Hírlap» din 18 Sept. crt. — care-i o adevărată rușine. Fiindcă nu se poate altfel numi o conferință în care se rostește un lucru ca acesta:

«Am fost prin satele minoritare ale Ungariei, și am văzut un tratament cu totulul fair (adevărat cinstit), care nu face deosebire între cetățean și cetățean».

Se vede că d. Llewelyn vrea să fie mai papă și decât papa. A uitat d-sa că fostul prim-ministru Bethlen a recunoscut oarșan printr-un articol al său din anul trecut (il vom reproduce într-unul din numerele viitoare ale «Gazetei Antirevizioniste» pentru că să nu se uite) că tratamentul minorităților din Ungaria lasă enorm de dorit, și că pe-alocuri este de-a dreptul sălbatic?

critica ce s'a adus prin memoriile către ministerul canonice al lui Németh, a fostului căpitan de poliție Ruszko, azi preot ortodox în Budapesta, și a celorlalți preoți ortodocși de proveniență catolică întovărășiți cu oficialitatea ungurească. «Magyarság» constată că în adevăr există lacune canonice în mișcarea pentru maghiarizarea bisericilor ortodoxe, datorită însă faptului că oficialitatea bisericească și cea politică n'a aranjat încă situația parohiilor cari vor să se emancipeze de sub ierarhia sârbească. Spune apoi, că preoții aceștia trecuți la ortodoxie și-au aranjat în chip legal, pe cale bisericească, situația juridică, întâi cu patriarhul de Constantinopol și apoi cu cel de Antiohia. «Sperăm — termină gazeta care s'a făcut monitorul acestui actiun de maghiarizare — că ministerul de culte unguresc nu poate fi nici el pe alt punct de vedere decât pe cel național, și va respinge protestul».

Despre ortodocșii din Budapesta

În nr.-ul din 8 Iulie al lui «Magyarság» răspunde la protestul înaintat ministerului de biserică

grecească din Budapesta un circal al lui Németh, dr. Ioan Ruszko, parohul bisericii ortodoxe maghiare a Budapestei, înflințată de oficialitate în spatele bisericilor nemaghiarizate.

Se arată în scrisoarea aceasta că parohia maghiară s'a înflințat la 1930, și ministerul a luat-o la cunoștință. «Deoarece e vorba de-o religie admisă în baza art. IX al legii dela 1860 nu mai era nevoie de-o recunoaștere specială».

Ni se spune apoi că face catehizarea ortodoxă oficială în toate școalele din Budapesta și din împrejurimi parohul acestei biserici maghiare (!); că enoriașii nu plătesc nicio dare bisericească; că parohia n'are nicio subvenție dela stat sau comună, și că slujba bisericească se face pe ungurește, după cărți aprobate.

Mat reținem din scrisoarea aceasta amănuntul, că sunt în Budapesta două biserici sârbești, una valahă, una grecească, două rusești și una bulgărească, și că refugiații ruși sunt împărțiți în două, desigur tot prin vreo nelămurire maghiarizatoare.

(Va urma)

Un capitol de politică internă ungurească

Ruptura din partidul așa-zis agrarian. Iarăși cariera d-lui Eckhardt, cumnatul „țărănist” al regentului Horthy. O gazetă guvernamentală „țărănistă” scoasă pe bani dela Berlin

În politica internă maghiară s'a întâmplat spre sfârșitul lunii trecute un eveniment deosebit dar nu surprinzător, despre care am mai făcut pomenire și n numărul întâi al «Gazetei Antirevizioniste»: convertirea la guvernamentalism a unei părți a așa-zisului partid al agrarienilor, și ruptura pricinuită în acest partid pseudo-democrat de convertirea aceasta.

Cariera d-lui Eckhardt

Convertirea dlui Eckhardt și-a taberei sale n'a putut surprinde pe cine cunoștea împrejurările din politica internă a Ungariei. Acum doi ani, când a fost uns d. Eckhardt președinte al partidului decedatului Gaal Gaston, am prevăzută prin ziarul «Cuvântul» că noul președinte va sfârși-o ca urmaș al generalului Gömbös la președinția guvernului. S'a întâmplat însă între timp că a murit contele Apponyi, deci i s'a dat dlui Eckhardt o altă destinație: aceea de conducător al delegației ungurești la Liga Națiunilor, poate definitivă, dar poate că numai etapă în drumul spre președinția guvernului.

Președintele partidului agrarian era mai mult decât oricând indicat să facă cariera aceasta strălucită. Pentru că a fost alături de generalul Gömbös președinte al ebredistilor, a făcut parte din banda de falsificatori de franci francezi (vezi în numărul întâi al «Gazetei Antirevizioniste» declarația sa din parlament că a trebuit să intențeze 30 de procese de calomnie în contra celor ce au spus despre d-sa lucrul acesta), și MAI PRESUS DE TOATE, ESTE CUMNAT CU REGENTUL HORTHY.

Nu-i deci deloc surprinzătoare convertirea sa la politica generalului Gömbös, întâmplată pe chestiunea reformei electorale ce urmează să se aducă 'n parlament în toamna aceasta, și compensată prin trimiterea sa la Geneva ca succesor al contelui Apponyi, misiune pentru care fostul administrator de plasă din județul Aradului n'are nimic asemănător uriașului său înaintaș.

Cazul ziarului eckhardist «Uj Magyar-ság»

Ruptura din partidul agrarian, precum spuneam în numărul întâi al acestei publicații, s'a făcut simțită îndeosebi prin desbinarea întâmplată în redacția lui «Magyarság», șovinistul și antisemitul semioficios de până ieri al partidului agrarian.

Directorul acestei gazete, d. Ștefan Milotay, a cărui guvernamentalizare a fost pregătită prin uriașa sărbătorire ce i s'a organizat deunăzi cu prilejul ju-

bileului de 25 de ani de gazetărie, a trecut de partea dlui Eckhardt, cu o seamă dintre redactorii lui «Magyarság», și a scos sub titlul «Uj Magyar-ság» («Ungurimea Nouă»), o gazetă zilnică destul de anemică.

O gazetă guvernamentaloidă «țărănistă», scoasă cu bani hitleriști

Guvernamentalizarea lui Milotay își are și ea povestea sa, ca și a lui Eckhardt. Și e bine să fie cunoscută, deoarece se integrează în chestiunea care-i acum la ordinea zilei: a despărțirii Italiei de Ungaria și a ntovărășirii fățișe a Ungariei cu Germania.

Ziarul «Prager Presse» ne informează astfel, în numărul său din 9 crt., despre un atac ce-l dă lui Milotay și gazetei sale un mare ziar fascist, «Giornale d'Italia», care scrie: că «Uj Magyar-ság» se tipărește la o tipografie a guvernului, dar apare cu bani dela guvernul Hitler, ca să pregătească opinia publică maghiară pentru o alianță fățișe maghiaro-germană.

Știrea aceasta — spune «Prager Presse» — a făcut o enormă senzație la Roma.

Ca să se rețină pricina acestei senzații, cititorii să-și amintească că «Uj Magyar-ság» apare dela 4 Sept. crt., că pregătirile pentru apariția ei se făceau de-acum patru săptămâni, și că articolul contelui Bethlen împotriva Italiei (pe chestiunea apropierei italo-franceze), a apărut numai la o zi după știrea lui «Giornale d'Italia».

Prin urmare:

Sau Ungaria a simțit foarte din vreme că alianța sa cu Italia este condamnată, sau aceste pregătiri maghiare pentru o alianță cu Germania, dușmana Italiei, sunt anterioare acordului deocamdată neparaflat dintre Italia și Franța.

Cariera d-lui Milotay

În același număr al său din 9 Sept. «Prager Presse» are o notă referitoare la cariera dlui Milotay. «Prager Presse» reproduce după «Pesti Futár» (în rezumat) următoarele:

La 1914 d. Milotay era redactor la «Uj Nemzedék», ziarul antisemit al evreului botezat Iellinek.

La 1921 legitimiștii (habsburgiștii) au înființat ziarul «Magyarság», și l-au luat șef-redactor pe d. Milotay, care, evident, a devenit legitimist. După un timp însă legitimiștii și principalul finanțator al întreprinderii, Andrassy, s'au văzut nevoiți să nu mai dea bani. «Magyarság» a devenit deci organ al adversarilor legitismului: adică al liberalilor electiviști, cari vor un rege ales prin sufragiu, iar până atunci îl vor pe regentul Horthy.

Ziarul dlui Milotay a ajuns între timp pe mâinile unor bănci. Dl Milotay era plătit acum cu o gigantica leafă lunară de 7 mii de pengő, adică circa 200—210 mii de lei!

A izbucnit apoi afacerea Trețină, care a fost prologul rupturii ce s'a întâmplat luna trecută în partidul agrarian. (Trebuie știut că numitul Trețină a ajuns pe mâna parchetului din cauza unor șperțuri dela uzinele municipale. Partidul agrarian l-a exclus, deoarece s'a dovedit că 'n timpul când partidul ducea cea mai înverșunată luptă în contra guvernului, Trețină incasa subvenții dela guvern pentru oficiosul săptămânal, redactat de el, al partidului. Încă de atunci Eckhardt s'a pus rău cu partidul al cărui șef era, deoarece partidul voia sancționarea lui Trețină, iar Eckhardt îl acoperea).

Trețină — spune mai departe «Prager Presse» — făcea legătura între «Magyarság» și băncile cari finanțau ziarul. După Trețină a păt-o, leafa lui Milotay s'a redus la 3.600 de pengő lunar (adecă circa 100 de mii de lei).

Milotay a nceput deci să se orienteze în altă parte.

Și așa a ajuns în slujba guvernului hitlerist, căruia dealte ii făcea și mai 'nainte o mare propagandă prin «Magyarság».

Păcatul

Metamorfoza aceasta ultimă a dlui Milotay ne interesează deocamdată aproape și pe noi.

Și regretăm că s'a întâmplat. Pentru că odată cu guvernamentalizarea sa, bănuim că d. Milotay nu va mai fi omul cu gușonșă slobodă care era până aci. Ar fi totuși să se pierdă odată o asemenea convertire nu numai neavul deosebit ce-l aveau, ci și importanța documentară ce o purtau pentru noi. D. Milotay era adecă omul care se lăsa să-l gura pe dinainte, și adesea spunea lucruri de cea mai mare însemnătate, ca de-o pildă egii tunci când a scris sub propriu semnătură, că repatriții din statele succesoare, în numele cărora oficialitatea maghiară făcea atâtea gura ca să le alite chite România, Iugoslavia, Cehoslovacia pensiile, deoarece s'ar fi repatriat de silă, nu s'ar repatriat constrânși de statele succesoare, ci chemați de guvernul unguresc Simonyi-Semlăd, care a crezut în nașterea sa că dacă vor părea ei slujbele ce le dețineau, ar lăsa ministrăția finiturilor desine bite se va da peste cap).

Trebuie deci să regretăm că rectorul lui «Uj Magyar-ság» și pus lacăt pe gură. Să sperăm însă că noua-i metamorfoză cea din urmă, și-l vom putea vedea așa cum îl știam,

Intâmplările săptămânii

Pagina aceasta e consacrată faptelor interne și externe de peste săptămână, îndeosebi pentru acei cititori cari nu urmăresc dela zi la zi presa cotidiană. E de sine înțeles că în coloanele unei gazete a aceasta nu se va face politică.

† Gheorghe Bogdan-Duică

O știre cumplită a anunțat ieri moartea unuia dintre cei mai mari cărturari ai României, a profesorului Gheorghe Bogdan-Duică, întâmplată într-o cameră de hotel din iubitul său Brașov, unde avea de prezidat omisia examenelor de balaurent.

Indeobște regretatul a fost răsunat Vineri dimineața fără suflare, în camera ce și-a închiriat-o la hotelul „Cocoana”. A murit de un atac de inimă.

Cu profesorul Gheorghe Bogdan-Duică dispărea una dintre cele mai strălucite personalități cărturărești ale neamului nostru. A scris enorm de mult: articole de gazetă, critici literare, istorie

literară, cărți de luptă naționalistă, desgropări de hrisoave prăfuite, de figuri culturale, de momente din viața înaintașilor noștri. A fost un gazetar, un critic, un cercetător de ne mai pomenit temperament, pe cât de talentat și enciclopedic, pe-atâta de întemeiat în tot ce scria. Scrierile sale rămân ca model de temeinicie, unice sub acest raport în publicistica și în literatura noastră. Iar ceea ce a publicat în ziarele politice, va rămânea ca exemplu de temperament, pus în slujba unui scop căruia regretatul i-a închinat toată viața sa: rostirea adevărului, oricari ar fi coalțiile ce s'ar ridica împotriva lui.

Să-i fie amintirea veșnică și somnul dulce!

Mutarea facultății de drept dela Orade a fost atăcată în contencios

Ministerul de instrucție a hotărât la începutul verii, prin decret, mutarea facultății de drept dela Orade la Cluj, adică contopirea cu facultatea clujeană.

Consiliul facultății de drept din Cluj a luat acum o atitudine energetică împotriva acestei hotărâri, recuzând în ședința ce-a ținut-o la 18 crt. să o atace în contencios. Acțiunea a și fost înaintată, sub no. 3610/934, la Curtea de apel din Cluj.

Consiliul facultății clujene a constatat în amintita ședință următoarele:

1) Decretul regal prin care se contopesc cele două facultăți cuprinde un act legislativ, la a cărui aducere Constituția nu îndrituiește guvernul.

2) Decretul este în contradicție flagrantă cu art. I. al 2-lea din 9 Iulie 1934, care prevede numai simplificarea raționalizării serviciilor instituțiilor publice de din administrativ și de specialitate. Or, facultatea de drept din Cluj face parte într-o organizație universitară autonomă, cu personalitate juridică.

3) Desființarea unei facultăți și dotarea alteia cu profesori, nu poate fi făcută decât printr-o lege votată de Parlament. Nu se poate imputa Consiliului și Senatului universitar de a schimba destinația catedrelor cum prevede decretul regal din chestiune. Această procedură este înfundată vătămătoare autonomiei universitare.

4) Interesul de comprimare bugetară al statului nu se realizează prin mărirea numărului catedrelor, în flagrantă contrazicere cu tendințele legii de simplificare. Catedra de drept civil din Cluj are în urma acestui decret 4 profesori.

5) Consiliul fiind constrâns a nu se opune executării acestui decret, constată ilegalitatea lui și hotărăște intentarea de acțiune în contencios pentru anularea lui, cerând imediată suspendare a executării decretului regal, până la pronunțarea sentinței definitive.

D. dr. Salvator Vuia, directorul Institutului obstetric și ginecologic din Arad, reîntors din călătoriile de studii în străinătate, și-a început consultațiunile la orele obișnuite.

Domnilor învățători,

Procurați-vă manualele didactice și rechizitele școlare dela

LIBRĂRIA CONCORDIA

Ca înoldeauna, este cea mai bine asortată și oferă rabaturile cele mai avantajoase.

LIBRĂRIA CONCORDIA
Gh. Munteanu
ARAD, Str. Eminescu. 4.

Zvonuri...

Agenția telegrafică Mercur a anunțat Joi dela Londra, că statul major italian a făcut mari deplasări de trupe spre Marea Roșie, cu gând să atace Abisinia. S'ar mai trimite dela Roma o flotă aeriă de 50 de avioane de bombardament. Se afirmă — spunea citata agenție — că urmează să sosească în Abisinia arme englezești, menite a ține piept ofensivei italiene.

La rândul lor zările maghiare au anunțat că armata italiană a trimis 100 de mii de oameni în Africa, spre a ocupa niște teritorii ce e vorba să le capete dela francezi în baza învoielii politice întâmplată între Franța și Italia.

Se înțelege deci lesne ce se urmărește prin aceste știri germane și ungurești.

După o telegramă a agenției Telor, ziarul englezesc „Daily Telegraph” ar fi publicat știrea că drumul despre care s'a vorbit deunăzi în presa maghiară, al d-lui Titulescu la Budapesta, ar fi în legătură cu aducerea arhiducelui Anton de Habsburg pe tronul Ungariei.

Aceeași agenție vestește o apropiată izbucnire a unei revoluții socialiste în Spania.

Domnilor directori școlari

Nu uitați că cea mai bine asortată cu material didactic: hărți, tablouri istorice, tablouri intuitive, și cu tot felul de rechizite școlare și de cancelarie, este în ARAD

LIBRĂRIA CONCORDIA
Gh. Munteanu
Str. Eminescu 4.

Să 'nceleze specula cu fructele!

Săptămâna ce-a trecut a fost închinată în toată țara fructelor. O propagandă excelent organizată, cu festivități unice, cu expoziții, a atras cetățenilor României atenția asupra importanței alimentare și economice a fructelor, ridicând la cuvenita sa valoare una dintre cele mai bogate și mai desconsiderate producții a țării.

Nădăduim că începutul ce s'a făcut, nu va rămânea fără continuare.

Și mai nădăduim, că se vor trage învățăminte din ceea ce s'a scăpat de astă dată din vedere: că se va pune capăt speculei monstruoase ce au făcut-o tocmai de săptămâna fructelor negustorii minoritari din unele orașe, cari au dublat fără nicio rușine prețurile.

Curs de șoferi

La 1 Octombrie 1934 se vor începe la Școala superioară de Arte și Meserii din Arad cursurile de șoferi. Inscrisurile se fac dela 25 Septembrie, în fiecare zi dela 4—6, la direcțiune.

O splendidă realizare a poliției din Arad

Duminică s'a dat în parcul Eminescu o foarte reușită serbare a cooperativei polițienești „Prevederea” din Arad, cu scopul ca să prezinte publicului fanfara și orchestra ce și le-a înghebat în luna aceasta chestura poliției, și totodată să agonisească ceva pentru fondul muzicii și pentru umplerea tristelor goluri ce-au rămas la cooperativă de pe urma regimului de pân'acum anul.

Serbarea a avut un succes moral și material peste prevederi.

Dacă publicul a rămas pe deplin satisfăcut, nu mai puțin poate fi încântată poliția. Incasările de 180 de mii de lei, dela intrare,

dela bufete și dela nenumăratele surprize frumoase organizate pe seama publicului, aproape păsesc să umplă golurile dela cooperativă, punând-o astfel în situația să fie redată destinației. Alături de acest succes, a fost tot pe atât de mare succesul muzicii, cu care poliția și'n primul rând d-nii chestor Zamfir Fioții și director Traian Iancu, se pot pe drept mândri nu numai pentru că au dat Aradului o nouă muzică, de cel mai serios rang, ci și pentru că au făcut o faptă de înalt umanitarism, adunând pe muzicanții șomeri ai Aradului într'un manunchi, sub egida „Prevederii”, ca să le dea prilejul să câștige pâinea cea de toate zilele.

Se tratează o convenție româno-bulgară

Datorită schimbării de regim ce s'a întâmplat în Bulgaria anul acesta, și în bună parte datorită străduințelor d-lui Vasile Stoica, ministrul nostru la Sofia, relațiile între România și Bulgaria s'au îmbunătățit simțitor în vremea din urmă, încât s'a putut ajunge la tratarea unei convenții care-i vorba să se refere și la reciprocitatea de tratament a bulgarilor dela noi și a

foarte multilor, oropsiților și pân'acum uitaților români din Bulgaria.

Președintele consiliului nostru de miniștri, d. Tădărescu, a avut acum două zile o întrevdere cu ministrul bulgar dela București, tratând acordul dintre cele două țări.

În aceeași zi a avut la Geneva o întrevdere cu ministrul bulgar de externe Batoloff d. Titulescu.

INFORMAȚIUNI

Vă împliniți o datorie patriotică răspândind și abonând „GAZETA ANTIREVIZIONISTĂ”.

Rugăm pe cei ce au primit numerele de până acum și doresc să se aboneze la această publicație documentară, să-și trimită abonamentul pe adresa administrației ziarului.

Numerele viitoare nu se vor trimite decât abonaților. Abonamentul este de 160 de lei pe an, 90 de lei pe jumătate de an, și 600 lei pentru autorități, instituțiuni și întreprinderi.

Comisia de anchetă și-a re'nceput cercetările în afacerea Skoda.

A fost audiat în mai multe ședințe fostul ministru de război, g-ralul Cihosky, asupra diferenței de preț dintre comanda românească și cea iugoslavă.

Urmează să se audieze d-nii g-rali Condescu și Ștefănescu-Amza, apoi martorii propuși de d. Maniu referitor la chestiunea falsului, și pe urmă să se cerceteze pentru ce s'a sistat comanda făcută la Skoda.

Consiliul de miniștri s'a ocupat și'n săptămâna aceasta de chestiunea simplificării aparatului de stat, dar fără să ia hotărâri.

Azi se ține la Iași congresul invalizilor, văduvelor și orfanilor din război.

La Beba-Veche au avut loc Duminică mari serbări populare pentru comemorarea unui deceniu de când s'a alipit comuna la România. Au participat reprezentanții autorităților, în frunte cu d. prefect dr. Nistor, și popor din toate salet învecinate. S'au bolezat cu acest prilej două posturi de grăniceri, și s'a deschis o expoziție școlărească.

În semn de recunoștință pentru ceea ce-a făcut pentru dânsii, trimițându-le în comună echipa de monografiști a Fundației Regale și onorându-i zilele trecute cu înalta Sa vizită, locuitorii din Fibiș au hotărât să ridice Suveranului un bust. Populația din Fibiș a adus această dorință a satului la cunoștința d-lui prefect al Timișului dr. Nistor, care li-a făgăduit tot concursul.

Se 'ncep în Ungaria colecte pentru ungurii din statele succesoare!

— Un apel provocător al contelui Ștefan Bethlen —

Ziarul guvernamental „8 órák” de la Budapesta a publicat săptămâna trecută un interviu cu fostul prim-ministru Ștefan Bethlen, în legătură cu orientarea cea nouă a politicii externe ungare, fixată prin senzaționalele articole din „Pester Lloyd” și din „Pesti Napló” ale fostului premier, prin care a anunțat apropiata ruptură a legăturilor italo-ungarești și a cerut guvernului maghiar ca, după ce revizionismul trebuie acum socotit ca eșuat, să se apuce să agite cu maxima îndârjire chestiunea tratamentului maghiar din statele succesoare.

Noile declarații ale fostului prim-ministru se referă tot la minoritățile ungarești din statele succesorale.

Contele Bethlen cere opiniei publice din Ungaria să se preocupe și mai mult ca până acum de tratamentul acestora, iar guvernului să-și intensifice acțiunea de calomniere ce o duce pe chestia acestui tratament în țările Apusului.

Protestări și... represalii.

„A sosit timpul — spune fostul președinte de consiliu (cităm după reproducerea din „Pesti Hirlap” din 12 crt.) — ca guvernul maghiar să arate la Societatea Națiunilor cu toată energia situația ce s'a produs, de natură să

promoveze în și mai mare măsură înăsprirea dintre popoare decât multe alte minuscule împrejurări care se pun zi de zi în discuție prin presa mondială. Nu pot fi între noi și între vecinii noștri raporturi tolerabile și normale atâta timp cât nu vom fi ridicat această chestiune, prin Liga Națiunilor sau pe altă cale, din situația gravă în care se află astăzi. Guvernul maghiar să se folosească de orice mijloace diplomatice, ca să ușureze situația minorităților maghiare. Să chibzuiască guvernul ce mijloace represive are la îndemână, și chiar dacă n'ar fi prea eficace, să nu se sperie de a le pune în aplicare. Parlamentul maghiar să impuneze guvernului maghiar în această acțiune, și să nu se mulțumească cu simple protestări, ci partidele dela oală cu guvernul să aștepte să ar fi mijloacele prin care s'ar putea veni în ajutorul strămtorărilor noștri frați de rasă”.

Subvenții pe seama ungurilor din statele succesoare

Afară de acest indemn la întărirea propagandei calomnioase, și afară de ciudatul apel la represalii (represalii în dauna cui? a școlilor și bisericilor minoritare din Ungaria, care nu mai există decât în teorie? sau în dauna altor libertăți cetățenești, și

mai inexistente?), declarațiile contelui Bethlen mai spun ceva, — ceva ce trebuie să ne intereseze în gradul cel mai mare.

— „Societatea maghiară — spune fostul președinte de consiliu — trebuie să sprijinească și materializeze cultura maghiară din teritoriile deslupite, ale cărei instituții reaua voință a vecinilor noștri le desființează zi de zi. E datoră bisericii ungurești, a organizațiilor maghiare umanitare și culturale, să se pună în fruntea unei mișcări a cărei menire să fie să adune în Ungaria ciuntită mijloacele materiale necesare menținerii culturii din Ardeal și din ținuturile nordice și sudice” (adecă din Slovacia, Voivodina, Bănat — n. tr.)

Ceea ce cere fostul prim-ministru Bethlen nu e nou decât în ce privește forma. Subvenții din Ungaria au mai căpătat și până acum, cu toată regularitatea, instituțiile maghiare din statele succesoare. Le-au căpătat însă mascat, fără să li se spună pe nume. Acum deci e vorba să le fie adunate față, cu tot tâmbălaul necesar unei răscoliri a maselor din Ungaria și, inevitabil, a minorităților maghiare dela noi.

Va admite România această uneltire? Nu e oare nici acum cazul să imităm legea cehoslovacă pentru apărarea statului, care interzice și pedepsește uneltirile de felul acesta, făcute de obicei prin institutele financiare minoritare?

Să dăm subvenții teatrelor maghiare!

Ziarele „Lupta” și „Rampa”, au publicat deunăzi niște declarații arogante ale fostului director al teatrului maghiar din Cluj Eugen Janovici, cu privire la criza teatrului unguresc dela noi. D. Janovici se plângea — între altele — că se dau subvenții de peste o sută de milioane teatrelor românești, iar teatrului maghiar nu i se dă nimic.

Nostima pretenție a fost, firește, reproducută imediat de gazetele budapeștane. „Budapesti Hirlap” îl adaugă în n-rul său din 13 crt. următorul comentariu:

„Oare va lua acum seamă și guvernul românesc la grava situație a teatrului maghiar din Ardeal, după ce înseși ziarele bucureștene au socotit că e cu cale să se ocupe de această tristă chestie minoritară?”

Incriminarea aceasta o statului român semioficio unu guvern care nu numai nu și-a închipuit vreodată că trebuie să tolereze românii reprezentanți românești de teatru dar nu le admite limba română născă nici măcar în școala bisericească.

E totuși prea-prea! Să faci încriminări României că subvenționează teatrul unguresc în Ungaria românilor li se tolerează nici cele mai mentare instituții de cultură națională, și după ce de 15 ani unire teatrele comunale din deal sunt date numai pe maghiarești, și au fost ghiftuite subvenții peste subvenții chiar în orașe ca Aradul, unde româncălcătuiesc majoritatea populației.

Un nou manifest scandalos al „Pesti Hirlap”

Declarația rostită de d. ministru de externe al Poloniei la Liga Națiunilor, că Polonia va refuza pe viitor să primească controlul cuiva asupra tratamentului minorităților sale dacă nu se extinde acest control și la marile puteri, a dat d-lui Legrady, negustorul de hârtie revizionistă dela „Pesti Hirlap”, prilejul să tipărească pe englezește și franțuzește un nou manifest — după cel din zilele trecute pus în mâinile juriștilor dela congresul internațional din Budapesta — și să-l trimită prin curier special la Geneva, membrilor Ligii Națiunilor și gazetarilor de acolo.

Manifestul a apărut pe ungurește, ca articol-prim, în „Pesti Hirlap” dela 16 Sept. crt.

Se spune în el, că Polonia n'a atacat decât forma tratatului referitor la minorități, pe câtă vreme România refuză să respecte fondul.

Apoi se publică statistica minorităților din Ungaria și a ungurilor din statele succesoare, după datele recensământului dela 1920. Și anume:

Sunt în Ungaria 24 de mii de români, 28 de mii de croați, 140 de mii de slovaci, — în total 195 de mii de minoritari. (Despre jumătatea de milion de germani, despre evrei și despre celelalte minorități nu-i nici-o pomeneală).

În schimb sunt următorii unguri în statele succesoare: un milion și jumătate în România, 470 de mii în Iugoslavia, 750 de mii în Cehoslovacia. În total: 2.720.000 „dar în realitate (sic!) trei milioane și jumătate”.

După ce a falsificat astfel statistica, sporind cifra ungurilor cu 800 de mii și dând în schimb ca sacrosancte cifrele false ale recensământului din Ungaria, „Pesti Hirlap” scrie:

„E astfel liberă calea oricărui arbitrar. ÎO contrabalansare a lui nu se poate găsi nicăieri, căci numărul minorităților în Ungaria e așa de mic încât chiar dacă am fi dispuși la o astfel de blestemăție și chiar dacă am fi capabili să o facem (sărăcuții mielușei! — n. tr.), nu am putea recurge la represalii eficace față de pumnul de minoritari cari trăiesc la noi ne-turburați și mulțumiți și cari nu sunt decât o infimă fracțiune (a 18-a parte) a acelor 3 milioane și jumătate de unguri deslupți de noi și condamnați pieririi”.

Să ținem bine minte spusele acestea ale lui „Pesti Hirlap”, rosite astăzi primăvara la Dobrița cam în același fel de fostul prim-ministru Ștefan Bethlen. În lumina acestui citat va înțelege ori-

cine ce noroc e pe capul bietă români din Ungaria că-s ne atâția câți sunt. Dacă și atâția au rămas au tratamentul cel fără biserică, fără școală, mușilnic în sate ungurești, prigoniți și maltratați, ce soarte ar avea dacă ar fi încă odată sau de ori atâția, ca să se poată exercita prin tratamentul lor represalii.

Restul manifestului lui „Pesti Hirlap” e de prisos să-l reproducem. E o insipidă înșirare de minciuni: despre închiderea școlii și de biserici (atunci?) statul român ține din banii școlii cu limba de predare maghiară și subvenționează biserici ungurești, despre examenele limba română și despre alte filomelea chestiuni agitate prin pen ungurească.

Manifestul e intitulat S. O. S. Și se termină obraznic întrebând: Ce fac căpitani de vase englezești și franțuzești, când respingăza deservatul S. O. S.? Prin ajutorul naufragiaților, deși vorba de salvarea a trei milioane și jumătate de oameni, ci nu de vreo sută de inși.

Vreă vede că d. Legrady povestea cu copilul mincinos, la fel a tot strigat: S. O. S. că lupul!

Caricaturile semioficiosului de la Budapesta

Semioficiosul guvernului maghiar, „Budapesti Hirlap”, a publicat în numărul său din 16 Sept. crt. o caricatură de cel mai scandalos gust, reprezentând „mbrățișare între d. Titulescu și ministrul nostru de externe, între d. Litvinov, comisarul sovietic pentru afacerile străine”. D. Titulescu e înfățișat stăruindu-și mâna în buzunarul Litvinov, ca să-i jure pe de neul, în timp ce în cealaltă mână ține ceasul cu lanț al comunistului sovietic.

Asemenea caricaturi sunt zis mult decât obișnuite în presa budapeștană. Se insultă prin România și reprezentanții indici cel mai scandalos chip, făcându-se guvernul maghiar — același semioficios — deunăzi a cerut satisfacție în redacția cehoslovacă pentru că știu ce vorbă spusă la adresa regentului de origine slovacă Horthy — să-și țină de disciplină zelul presei ungurești, care în definitiv a compromite decât pe Ungaria.

Raiul hortist

— Impozite mai mari ca oriunde, mizerie, biserici scoase la licitație —

Din „Magyarság” dela 17 Oct. 1933:

S'a scos la licitație biserica ungurească din Kocser, fiindcă n'a putut plăti la timp un rest de 1500 de pengő din datoria ce-o avea la așa zisul Credit Agricol. Adecă la banca de stat înființată pentru ajutorarea sătenilor, despre care am arătat în numărul trecut al „Gazetei Antirevizioniste” că avea la 1925 2592 de jugăre de pământ, iar la 1932 a ajuns să aibă 32.403 jugăre, achiziționate prin scoaterea la licitație a datornicilor pe cari se chiamă c'a voit să-i „ușureze”.

În Decembrie a. tr. s'a ținut la Camera de industrie și comerț din Budapesta o conferință despre impozitele ungurești, a profesorului dela politehnică Tiberiu Szádeczky-Kardos.

Relatând despre cele arătate de conferențiar, „Magyarság” din 16 XII. dă reportajului următorul titlu: „Nivelul de viață al populației Ungariei l-au scoborit supraîmpunerile”.

Iată ce-a arătat Szádeczky-Kardos:

Dela 1913 la 1927 totalul impozitelor directe din Ungaria s'a

sporit cu 71 procente. Sarcina publică, pe cap de om, a fost la 1913 pe teritoriul de astăzi al Ungariei 89 de pengő, la 1927 a fost de 141 de pengő, iar la 1928 de 143 de pengő. (Un pengő la data aceea = 30 de lei). La 1929 — din cauza crizei — această sarcină a scăzut la 139 pengő, iar până la 1931, din cauza tot mai marilor accentuări a crizei generale, la 121 de pengő. Scăderea aceasta nu e însă reală. Fiindcă la 1928 mergea pe impozite directe circa 22 la sută din venitul țării, iar la 1931 42 la sută.

În epoca aceasta (a crizei) licitațiile s'au sporit enorm. „Depășirea limitei extreme a supraîmpunerii — spune după Szádeczky-Kardos ziarul „Magyarság” — a dus la scăderea nivelului de viață al populației Ungariei, la scăderea consumației, la poticnirea capitalului și la deranjarea producției. E deci necesar să se ușureze fără întârziere grelele impozite printr-o reformă a impozitelor directe și indirecte, printr-o revizuire a cheltuielilor organelor publice, și prin desființarea instituțiilor de prisos”.

Să se remarce: Conferențiarul n'a vorbit decât despre impozitele directe, fără să spună niciun cuvânt despre sumedenia impozitelor indirecte

și în special despre sarcinile ce le înseamnă pentru biata populație cheltuielile iredentei.

Tot la Camera de comerț din Budapesta s'a ținut anul trecut o anchetă în chestiunea impozitelor, și oratorul Ludovic Füredy a arătat următoarele:

Un meseriaș care e impus după un venit de bază de 1200 pengő, plătește impozit 448 de pengő. După fiecare angajat nou trebuie să mai plătească 235 de pengő, dacă salariul angajatului e mic, și 448 de pengő dacă are leafă mare. În Decembrie și Ianuarie au renunțat din cauza acesteia la brevet 127 de tâmplari (budapeștani). — Cf. „Pesti Hirlap”, 4. II.

Din „Budapesti Hirlap” dela 15 XII. 1933 (desbaterile parlamentare dela 14 XII. 1933):

Fostul prim-ministru Friedrich a arătat, că în Ungaria sunt cele mai mari impozite din toată Europa. Regimul Bethlen s'a încheiat cu datorii de două miliarde pengő (60 de miliarde de lei). 55 la sută din venitul național se irstește pe datorii. Generalul Gömbös, în loc să fi scăzut impozitele, a sporit numărul prefectilor.